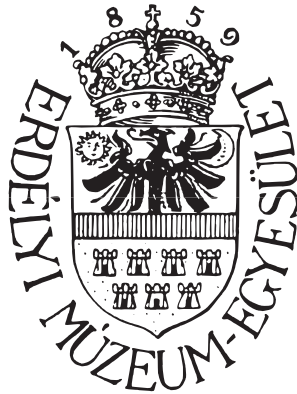

FŐTITKÁRI JELENTÉS AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET 2014. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

„Az Erdélyi Múzeum-Egyesület az erdélyi tudományos élet keretintézményeként az évek során sok olyan eredménnyel büszkélkedhetett, melyek céljainak megvalósításához, az intézmény működtetéséhez járultak hozzá, a tudós társadalmat szolgálva.”

Tartalom

Főtitkári jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2014. évi munkájáról	5
A 2014. év eredményei számokban	6
Rendezvényeink, tudományterjesztés, fontosabb események.	6
Központi rendezvények	6
Kiállítások	7
Fontosabb események kronológiai sorrendben	7
Kapcsolatok, együttműködések ápolása	8
Könyvbemutatóink	8
Tagságunk.	8
Szakosztályok, ifjúsági szakcsoportok, fiókegyesületek	9
Ifjúsági szakcsoportjaink	21
Fiókegyesületeink	22
Kutatóműhelyek	26
Az EME programjai	27
I. Kutatóintézetünk, kutatási programjaink.	27
II. Tudományos Könyvtár és Dokumentációs Központ működtetése, fejlesztése	35
III. Az Erdélyi Digitális Adattár működtetése és fejlesztése	36
IV. Tudományos könyv- és folyóirat-kiadás. Kiadónk, kiadványaink	38
V. Szakmai képzések	40
Beruházások, eszközfejlesztések.	41
Adományok, támogatások, pénzügyi forráslehetőségek	41
Tulajdonjogunk, egykori ingatlanaink	42
Zárszó	43

Főtitkári jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2014. évi munkájáról

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület az erdélyi magyar tudományos élet keretintézményeként 2014-ben is a magyar tudományos közösség szolgálatában állt. Eredményesen működtette intézményrészeleit, így a tudományok művelőinek, illetve pártolóinak egyaránt teret adott könyvtárai, kutatóintézete, kiadója, a hét szakosztálya, valamint a hat fiókegyesülete révén, ugyanakkor szorgalmazta, segítette a kutatás iránt érdeklődő ifjúsági kutatócsoportok munkáját is.

Az EME sajátos struktúrája révén a kutatás iránt érdeklődők között megtalálni mind a tapasztalt nyugalmazott egyetemi oktatót, mind az aktív oktatót, kutatót, akik által a fiatal nemzedék (kutató, egyetemi hallgató, doktorandusz) is bevonható a tudományos élet vérkeringésébe. Az EME programjai által egyszerre kutatást végez, nevelői, oktatói szerepet is ellát, ugyanakkor a kutatási eredményeket is közzéteszi és terjeszti, mindeközben tudományos közösséget építve a különböző szakterületeken.

Az EME a helyi közösségi tudományos életében aktív szerepet tölt be, közreműködve a társintézményekkel, partnerekkel. Például a *Kolozsvári Magyar Napok* rendezvényen könyvstandot működtet, előadásokat és kiállítást szervez, mely által a helyi magyar közösséget is szolgálja. Ugyanez a szerepvállalás jellemző a fiókegyesületeknek a helyi tudományos életben való részvételére a különböző helyszíneken (Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy, Szilágysomlyó, Zilah). Gyakoriak azok a rendezvények, melyeket más intézménnyel közösen szervezünk, ezeket a szakosztályi beszámolóinkban láthatjuk, ugyanakkor partnerei vagyunk sok olyan tudományos rendezvénynek is, melyeket itt nem sorolunk fel, hiszen nem vállaltunk irányító szerepet a megvalósításában, többnyire otthont biztosítottunk a sikeres lebonyolításához (pl. a *Korunk Akadémia* előadás-sorozat, melyet a Korunk Baráti Társaság szervez az EME előadótermében).

Az EME-nek az utóbbi évek folyamán kiforrott, hagyományosan öt programpontra foglalt tevékenysége van, melyeket igyekszik folyamatosan fenntartani, eredményesen működtetni: *I. Kutatóintézetünk, kutatási programjaink; II. Tudományos Könyvtár és Dokumentációs Központ működtetése, fejlesztése; III. Az Erdélyi Digitális Adattár működtetése és fejlesztése; IV. Tudományos könyv- és folyóirat-kiadás, V. Szakmai képzések.*

Intézményünk a szakosztályok, a fiókegyesületek és az ifjúsági szakcsoportok munkáját is törekszik pályázatok révén támogatni.

A 2014-es év részletes tevékenységéről, eredményeiről az alábbiakban tájékoztatunk.

A 2014. év eredményei számokban

A 2014-es év számokban: Az elmúlt évben az EME összesen **92 rendezvénynek** (melyből 8 könyvbemutató, 26 konferencia, 2 kiállítás és egyéb rendezvények) volt a házigazdája. A *Magyar Tudomány Napja Erdélyben* 13. fórumán fél ezer résztvevő volt 7 szakosztály és 4 fiókegyesület rendezvényein, tizenöt helyszínen 219 előadás hangzott el 265 szerzőtől.

A digitális adattár állománya az elmúlt év végére 19.200 tételre gyarapodott. Kiadványaink mérlege: 31 könyv, 11 folyóirat (4 Erdélyi Múzeum, 2 Acta Scientiarum Transylvaniae, 4 Orvostudományi Értesítő, 1 Dolgozatok).

Az EME tavaly összesen **22 kutatási programot működtetett 13 főállású és 30 külső munkatárs révén.**

Nyilvántartásunk szerint a 2007–2015 közötti időszakban tagjaink létszáma **2538**, melyből **1574 rendes tag** (aktív és nyugdíjas), **964** tagunk pedig **egyetemi hallgató**. 2014-ben **163 új** tag lépett be Egyesületünkbe. Egyesületünknek **85 (59 élő) alapító** és **47 (23 élő) tiszteleti** tagja van.

Rendezvényeink, tudományterjesztés, fontosabb események

Intézményi életünket 2014-ben is konferenciák, tudományos tanácskozások színesítették, melyekről a szakosztályok beszámoló is tanúskodnak.

Központi rendezvények

November 21–22-én került sor *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben* fórum tizenharmadik rendezvényére. A 2013-as fórum központi témája *Messze látó tudomány: felelős válaszok a jövőnek*, A rendezvény rangját jelezte, hogy fővédnökségét Lovász László, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke vállalta el. A konferenciát Sipos Gábor, az EME elnöke nyitotta meg, és köszöntőt mondott Kocsis Károly, a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának elnöke, tolmácsolva Lovász László jókívánásait, valamint Mile Lajos kolozsvári főkonzul.

A november 21-i plenáris ülészak előadói: Paládi-Kovács Attila, Uray Zoltán, Papp Sándor, Vincze Zoltán, Bódizs György, Nagy Ágnes, Selinger Sándor, Kátai Zoltán, kik a képviselt tudományágak hazai és nemzetközi eredményeit ismertették. A rendezvény keretében gróf Mikó Imre-emlékplakettel tüntették ki Péter H. Mária gyógyszerészt és Silye Lóránd geológust tudományos tevékenységük elismeréseként.

A rendezvénysorozat második napját az Erdélyi Múzeum-Egyesület szakosztályai, fiókegyesületei szervezték. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben szakosztályi rendezvény célja kettős: seregszemléje a helyi kutatók munkájának, és közvetít a tudomány eredményeit megismerni akaró hallgatóság felé. A szakmai előadások (a bölcsészet-

természet-, orvosi-, agrár-, műszaki tudományok területéről) 7 szakosztály és 4 fiókegyesület keretében és tizenöt helyszínen folytak. Nagyszámú érdeklődő fordult meg ezeken a napokon is a szakterületi rendezvényeken, 219 előadás hangzott el, összesen mintegy 500 fő részvételével.

Kiállítások

Intézményünk két kiállítás házigazdája volt az elmúlt évben. A Kolozsvári Magyar Napok keretében a Műszaki Tudományok Szakosztály szervezett kiállítást *Kolozsvár ipartörténete. I. A „Tehnofrig” emlékei képekben* címmel. A tárlatot a szakosztály elnöke nyitotta meg augusztus 19-én, melyet követően kötetlen beszélgetésre került sor a gyár munkatársaival.

Egyesületünk a Román Országos Levéltár Kolozs megyei Kirendeltségének közreműködésével kiállítást rendezett az első világháború centenáriumaéhoz kapcsolódóan. A kiállítást Sipos Gábor nyitotta meg *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben* rendezvénytársaság első napján, a kiállítás kurátora Flóra Ágnes, a levéltár munkatársa, szervezője Pakó László.

Fontosabb események kronológiai sorrendben

Március 22-én az *Erdélyi magyar szótörténeti tár* XIV. (V–Zs) kötetének ünnepi bemutatójára került sor, a sorozat befejező kötetét Szilágyi N. Sándor mutatta be. A rendezvény keretében gróf Mikó Imre-emlékplakettel tüntették ki Répás Zsuzsa, nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkárt az EME és az erdélyi magyar tudományművelés támogatásáért, a Szabó T. családot Szabó T. Attila hagyatékának gondozásáért, illetve a Szótörténeti tár szerkesztői munkaközösségét.

Az ötödszörré megszervezett Kolozsvári Magyar Napokon augusztus 17–24. között intézményünk több rendezvénnyel szerepelt. A Természetudományi Szakosztály augusztus 19-én és 21-én szervezett előadás-sorozatot, ahol Szócs István: *Környezetrombolás margójára – Mikor fogjuk kilőni magunk alól a Földet?*; Bartók Katalin: *Természetvédelem és környezetvédelem együtt vagy külön-külön?*; Veress Éva: *Volt-e biogazdálkodás nagyapáink idején és még mikor lesz?*; Kékedy-Nagy László: *Élelmiszeradalékok – mítosz és valóság* előadásai hangzottak el. A Műszaki Tudományok Szakosztálya augusztus 20-án *Kolozsvár ipartörténete II. A „Metalul Roșu” története* címmel szervezett előadást, meghívott előadó Pálffy Károly. A Bölcsész-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály augusztus 21–22-én az *Erdélyi Múzeum–Múzeum (1814–2014): egykori és mai szerkesztőség* című kerekasztal-beszélgetéseket tartott (vitaindítók: Biró Annamária, illetve András Zselyke, Egyed Emese, Papp Kinga).

Szeptember 16-án Wetzels Tamás, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkára és Brendus Réka főosztályvezető-helyettes látogatta meg intézményünket, ahol Sipos Gábor elnökkel és Bitay Enikő főtitkárral folytattak megbeszélést.

2015. január 7-én Mile Lajos kolozsvári főkonzul és Albertné Simon Edina konzul asszony látogatta meg az EME-t, a látogatóknak az egyesület elnöke és főtítkára mutatta be intézményünket.

2015. január 28-án a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár- és Információs Központja szervezett könyvbemutatót Budapesten egyesületünk kiadványainak, kötetainket és kiadónk munkáját Biró Annamária felelős kiadó, Bitay Enikő főtítkár és Sipos Gábor elnök mutatták be.

Kapcsolatok, együttműködések ápolása

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület az elmúlt évben is folyamatosan együttműködött hazai és határon túli tudományos, felsőoktatási- és közművelődési intézményekkel. Közös rendezvények, kutatások és kiadványok valósultak meg ezen együttműködések eredményeként. Az együttműködések, kapcsolatok fenntartása, erősítése, ezek számának bővítése továbbra is egyesületünk célkitűzései közé tartozik, mivel ezáltal gazdagodik saját és a partnerintézményeink programja, tudományos tevékenysége.

2014. július 29-én intézményünk és a Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár között kötött együttműködési megállapodás, amely megerősíti a két intézmény közötti, eddig is jól működő szakmai kapcsolatot, elősegíti a közös kutatási és tudományos programokat, kiadványcserét, digitalizálást.

Könyvbemutatóink

A 2014-es évben **8 könyvbemutató**nak adott otthont intézményünk, ahol saját kiadványainkat és más kiadók köteteit ismertették a nagyközönséggel. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 13. fórumának szakosztályi rendezvényein 5 kötetet mutattak be.

Bemutatott saját kiadványaink: Dávid Péter: *„Itt van a’ legvégső óltára Pallásznak”*. Az Erdélyi Kéziratkiadó Társaság és az Erdélyi Magyar Nyelvművelő Társaság története; az Erdélyi magyar szótörténeti tár XIV. (V–Zs) kötete; Pósta Béla: *Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtárának története*, (s.a.r. Vincze Zoltán), Vincze Zoltán: *A kolozsvári régészeti iskola a Pósta Béla-korszakban (1899–1919)*; Dáné Veronka, Horn Ildikó, Lupescu Makó Mária, Oborni Teréz, Rűsz-Fogarasi Enikő, Sipos Gábor (szerk): *Bethlen Erdélye, Erdély Bethlene*; Egyed Emese (s.a.r.), S. Pataki Mózes: *Poétai gondolatok*; Egyed Emese (szerk): *Képes beszéd. Színház és filmművészeti tanulmányok 2*.

Tagságunk

Nyilvántartásunk szerint a 2007–2015 közötti időszakban tagjaink létszáma 2538, melyből 1574 rendes tag (aktív és nyugdíjas), 964 tagunk pedig egyetemi hallgató. 2014-ben 163 új tag lépett be Egyesületünkbe.

2014-ban összesen 707 rendes tag és 187 egyetemi hallgató fizette ki a tagdíjat. A 2010–2014 közötti időszakban 1956 személy fizetett tagdíjat, a többi hátralékban van. A hátralékban levőket Alapszabályzatunk szerint nem tekinthetjük rendes tagoknak, azonban nem töröltük őket nyilvántartásunkból, mivel gyakran előfordul, hogy utólag törlesztik többévi adósságukat, ilyen utólagos fizetés szórványosan 2014-ben is előfordult. Az egyetemi hallgatók a tagdíjfizetést néhány év után felfüggesztik, mivel csupán könyvtáraink használata végett léptek be Egyesületünkbe, és az egyetem elvégzése után többnyire nem tartják fenn a kapcsolatot intézményünkkel.

Szakosztályok, ifjúsági szakcsoportok, fiókegyesületek

A szakosztályok tevékenysége az elmúlt évben is sokrétű és szerteágazó volt, legfőképpen tudomány-népszerűsítő rendezvényeket tartottak. Tevékenységükkel hozzájárultak az EME kutatási, könyvkiadási programjaihoz, valamint a tudományos publikációk számának növeléséhez. Mindemellett aktívan ápolták az intézményközi kapcsolatokat, és folyamatosan erősítették az egyetemeken folyó oktatói, kutatói tevékenységeket. Az EME a múlt évben is felkarolta, támogatta az utánpótlást biztosító, a kutatási munkára ösztönző ifjúsági szakcsoportok tevékenységét. A fiókegyesületek révén az EME által felvállalt tudományos tevékenységek kiterjednek olyan vidékekre is, ahol nagy szükség van a tudományos élet fellendítésére.

1. A Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály a 2014-es évben előadások, konferenciák, felolvasóülések, könyvbemutatók és más tudományos rendezvények szervezője, társszervezője volt. Az elmúlt évben a következő felolvasások hangzottak el: Vincze Zoltán: *Roska Márton (1880–1961), a kolozsvári régészeti iskola neveltje és vezetője*; Kassay Réka: *Mesehősök és rajzfilmfigurák az elemi iskolás gyerekek életében* (a Magyar Kultúra Napja alkalmából); Bakó Rozália: *„Világ-hálószoatitkok”: intimitás és nyilvánosság*; Szilágyi Aladár: *A Monte Verità... (Riporterből író)*; Draskóczy István: *Mennyire használhatók a késő középkori olasz követjelentések a gazdaságtörténelem számára? Az erdélyi példa*; Farmati Anna: *Kolozsvári társulati kiadványok a 18. századból*; Benő Attila: *A kulturális fordítás*.

Évfordulós rendezvényekre is sor került a tavaly, április 26-án a *Shakespeare-évszázadok* című rendezvényen Kötő József: *Hamlet-értelmezések a totalitarista korban*, Egyed Emese *A shakespeare-i példa Erdélyi János színházzsemléletében*, Kuszálík Péter: *Shakespeare a marosvásárhelyi színpadokon a 19. század második felében*, Bartha Katalin Ágnes *Ira Aldridge, Shakespeare és a magyar recepció* című előadásai hangzottak el. Április 26-án *Kemény Zsigmond kérdez* címmel tartottak évfordulós kiskonferenciát, ahol Benkő Samu, Csávossy György, Kötő József voltak a felkért hozzászólók, és Rekita Rozália, valamint Jancsó Miklós színészek működtek közre. A szakosztálynak a kutatási és felsőoktatási intézményekhez fűződő kapcsolatát erősítette a „Vetésforgó” egyetemközi értekezlet április 23–24-én, melyen 19. századi irodalom kutatása témakörében

hangoztak el előadások: Horváth Gábor: Széchenyi István hazafija regényhős szerepben. Fáy András *A Bélteky-házának és Bánffy Miklós Erdélyi történetének kapcsolata*; Labádi Gergely: *Könyvek távolról. Hány regény jelent meg 1807-ben?*

A Kriza János Néprajzi Társasággal közös szervezésben zajlott *A kolozsvári magyar néprajzoktatás és -kutatás: tudománytörténet és kulturális örökség. Néprajztudomány és -kutatás: szemléletek, intézmények, életpályák Erdélyben* című konferencia október 24-én. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 13. Fóruma szakosztályi rendezvényén a 2014-es évben két szekcióban tartottak előadásokat, a történelem szekcióban 25, a nyelvészet, néprajz, irodalomtudomány szekcióban 26 előadás hangzott el, és sor került a *Képes beszéd* című tanulmánykötet (EME-kiadás, szerk. Egyed Emese) bemutatására.

A szakosztály immár hagyományossá vált tanulmányútjára is sor került a tavaly, augusztusban tartották a szatmári tudományos napokat, ahol főként a megyei könyvtár állományát térképezték fel. A rendezvény egy négyelemű projekt része, melynek még a Shakespeare- és a Kemény Zsigmond-évfordulók, valamint a Kolozsvári Magyar Napok rendezvénysorozat folyóirat-problematikájú kerekasztal beszélgetései képezték részeit. Ez utóbbi, az *Erdélyi Múzeum-Múzeum (1814–2014): egykori és mai szerkesztőség* című augusztus 21–22-én tartott rendezvényen a Döbrentei Gábor szerkesztette Erdélyi Múzeum folyóirat jelentőségének bemutatására került sor (vitaindító: Biró Annamária) illetőleg a mai Erdélyi Múzeum helyzetéről, jelentőségéről való tanácskozásra a szerkesztők és szerzők jelenlétében (vitaindítók: András Zselyke, Egyed Emese, Papp Kinga).

November 21-én hasonló jellegű esemény társszervezője volt az I. szakosztály, a *Folyóirat-kultúra a Múzeumtól a világhálónig* című rendezvény felkért előadói: Demeter Zsuzsa, Vallasek Júlia, Andorkó Júlia, meghívottak: Szilágyi István, Karácsonyi Zsolt, Király László, Egyed Emese.

A 2014-es évben a Debüt-díj átadása március 17-én volt, a négy beérkezett pályamű közül a díjat a szakmai zsűri Borbély András irodalomtörténésznek, illetőleg Pál Emese művészettörténésznek ítélte. A BBTE Bölcsészettudományi Kar magyar nyelvű komparatistika szakjának I. és II. éves diákjai mutatkoztak be a szakosztály 2015. január 10-i *Történelmi személyek – irodalmi variációk: M. T. Cicero, L. C. Piso, G. V. Catullus* című rendezvényén. Tisztségviselők: Egyed Emese elnök, Bartha Katalin Ágnes titkár.

2. A Természettudományi Szakosztály 2014-es tevékenységének alapját a havi tudományos előadások megtartása képezte. Az elmúlt évben az alábbi előadások hangzottak el: január 30-án Máthé Enikő Megemlékezés neves kolozsvári vegyészekről (Soós Ilona, Szabó Árpád, Balogh Antal) című előadása hangzott el. Február 15-én a Kolozsvári Akadémiai Bizottsággal és az Erdélyi Magyar Műszaki Társasággal közösen szervezték a *Mártonfi Lajos Emlékkonferenciát*, ahol Wanek Ferenc, Gál Ágnes, Márton István, Török Edina, Vallasek István és Nagy Orsolya-Réka tartottak előadást. Február 27-én Katona Miklós előadására került sor *Csaló tudósok, tudományos családok II. Kémia-gyógyszeran* címmel. Március 27-én Bartók Katalin *Özönnövények Romániában* című előadását hallgatták meg a szakosztály tagjai és az érdeklődők. Április 24-én *Csűrös István Centenárium* *Emlékkonferenciát* tartottak, ahol Bartók Katalin, Csűrös Réka és Okos-Rigó Ilona adtak

elő. A május 29-i *A daganatos betegségek megelőzésének lehetőségei az Európai rákellenes kódex ajánlatai alapján* című előadást Uray Zoltán tartotta. Június 26-án Muzsnay Csaba *Az energiatermelés és -fogyasztás mindenekfelett* című előadására került sor. Szeptember 25-én kerekasztal-megbeszélésre került sor *Életem és a mágikus kémia (Oláh György)* címmel a tudományos kutatásról és az egyetemi oktatásról, ahol a bevezető előadást Katona Miklós tartotta. 2014. október 23–26. között Várfalván tartották meg a XVI. Székelyföldi Geológus Találkozót, Wanek Ferenc tagtársunk szervezésében. A találkozó két főrészből állt. Az első egy tanulmányi kirándulás, mely megismertette a résztvevőkkel Aranyosszék földtani felépítését és kultúrértékeit is. A második egy klasszikus konferencia (kivonatkötetel), melyen 13 tanulmányt mutattak be a kutatók, köztük néhány nemzetközi hírnevű, mint Magyar Imre vagy Viczián István, de jelen voltak fiatal doktoranduszok és szakemberek is. A konferencia végén kerekasztal keretében megbeszélték a Székelyföld öslénytanát célzó tervezett kötetet. Október 30-án Wanek Ferenc *Csaló tudósok, tudományos csalások III. Geológia* című előadását hallgatták meg az érdeklődők. A Kolozsvári Magyar Napokon is aktívan részt vett a szakosztály, *Tudósok a ringben* címmel, interaktív előadásokra, kerekasztal-beszélgetésekre került sor a következő címekkel: *Környezetrombolás margójára – Mikor fogjuk kilőni magunk alól a Földet?, Természetvédelem és környezetvédelem együtt vagy külön-külön?, Volt-e biogazdálkodás nagyapáink idején és még mikor lesz?, Élelmiszeradalékok – mítosz és valóság*. A nagy sikerű rendezvény moderátorai Bartók Katalin, Katona Miklós, Kékedy-Nagy László, Szőcs István, Veress Éva, a programfelelőse pedig Kékedy-Nagy László volt. A szakosztály tagjai más intézmények rendezvényein is aktívan részt vettek, előadásokat tartottak. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat 13. fórumán, 2014. november 21–22-én a szakosztály alkotói módon vett részt, a központi rendezvényen Uray Zoltán: *Az öregedéskutatás eredményei és feladatai* című plenáris előadása hangzott el. Az EME szakosztályainak tudományos ülésszakai keretében november 22-én megtartották az Erdélyi Természettudományi Konferenciát (ETK-14). A rendezvényre az Apáczai Csere János Líceum épületében került sor. Plenáris előadást Wanek Ferenc geológus tartott: *A parányöslénytan erdélyi élharcosai (a kolozsvári tudományegyetem megalapításáig)* címmel. Egy összevont szekcióban 10 előadás hangzott el a biológia (3 szakdolgozat), környezettudományok-földtudományok (6 szakdolgozat), informatika (1 szakdolgozat), tudományfilozófia (1 szakdolgozat) területéről. A dolgozatok döntő többségét az interdiszciplináris kutatások jellemezték. A bemutatott dolgozatok mind tartalomban, mind az előadás tekintetében is elérték az elvárt tudományos szintet. A szerzők túlnyomó része az Erdélyi Múzeum-Egyesületet képviselte, de jelen voltak a kolozsvári Babeş–Bolyai Egyetemet, a Sapientia EMTE-t, a marosvásárhelyi OGYE-t, a marosvásárhelyi Meteorológiai Állomást, a kolozsvári „Ion Chiricuță” Onkológiai Intézetet képviselő előadók is. A résztvevők között 4 magyarországi kutató (a Debreceni Egyetem PhD-hallgatói) is jelen volt, három dolgozatot mutattak be. Tisztségviselők: Kékedy-Nagy László elnök, Katona Miklós titkár.

3. Az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztály, az évi rendszerességgel megszervezett színvonalas konferenciáknak és továbbképzőknek köszönhetően,

az EME egyik legnépesebb szakosztálya, jelenleg 1000 aktív tagja van. Népszerűségét tovább növeli az a tény, hogy, mint orvostovábbképzőket szervező egyesület 2014-ben is elismertette rendezvényeit az országos Orvosi és Fogorvosi Kamaráknál. A tagtársak pedig az akkreditációból származó előnyöket a tudományos konferenciákon eredményesen fel is használhatták (és vélhetőleg a jövőben is használják). Gondolunk itt a XXIV. Tudományos Ülészak és a XVIII. Erdélyi Orvosnapok, illetve a XXII. Báthory Napok keretében zajló XXI. orvostovábbképzőkre.

A népes tagságnak köszönhetően a szakosztály több területi csoportban fejt ki tevékenységet, s több hasonló érdekeltségű intézménnyel közösen szervezi rendezvényeit. Partnerei közül kiemelnénk a Hargita Megyei Orvostudományi Intézetet, a Pápai Páriz Alapítványt (Székelyudvarhely), a Báthory István Alapítványt (Szilágysomlyó), a Magyar Egészségügyi Társaságot és a Keresztény Orvosok Szövetségét. Köszönet illeti továbbá Leihor Leonórárt, aki kitartó munkájával „újraélesztette” a szatmári területi csoportot is. A szakosztály a területi csoportokon kívül kapcsolatot ápol az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságával, a Kolozsvári Akadémiai Bizottság Egészségügyi és Gyógyszerésztudományi Szakbizottságával, a Magyar Gyógyszerésztudományi Társasággal, a magyarországi Országos Alapellátási Intézettel, a magyarországi Országos Gyógyintézeti Központtal, a Studium Alapítvánnyal, valamint a Marosvásárhelyi Magyar Diákszövetséggel.

A szakosztály fő tevékenysége a tudományos összefüggések szervezése. Ezeknek egy része a szakosztályon belül működő szakcsoportok és területi csoportok szervezésében zajlik, szakmai-tudományos továbbképzők keretében.

Március 21–22. között szervezték meg a XXI. Családorvosi Továbbképző Konferenciát, külföldi és hazai előadókkal. A családorvosi szakcsoport a székelyudvarhelyi rendezvényt a Pápai Páriz Ferenc Alapítvánnyal és a Magyar Egészségügyi Társasággal közösen szervezte.

Április 24–26. között Marosvásárhelyen került sor a XXIV. Tudományos Ülészakra, melyen 520-an vettek részt. A nagyszámú hazai előadóhoz 23 külföldi, főleg magyarországi – budapesti, szegedi, debreceni, pécsi orvos, gyógyszerész és fogorvos társult. A Tudományos Ülészak első felében továbbképző és plenáris előadások hangzottak el. Péntek délutántól szombat délig 13 szekcióban 122 előadás hangzott el és 9 posztert mutattak be a résztvevők, amelyek az orvostudomány szinte minden ágát felölelték. A Tudományos Ülészak keretén belül kiosztották a Szakosztály által 2005-ben létrehozott Lencsés György – Ars Medica díjat, melyet 2014-ben a kuratórium Péter Mihály professzornak ítélte oda.

Októberben (3–4.) zajlott a XXI. orvostovábbképző. A Báthory Napok keretén belül megrendezésre került nemzetközi orvoskonferenciának ezúttal Kolozsvár adott otthont. A *Kardiológia. Orvostörténet továbbképzőn* (melyen több mint 100-an vettek részt) 9 rendkívül érdekes témájú előadás hangzott el. A konferencia a Báthory István Alapítvány, a Magyar Egészségügyi Társaság (MET), illetve az EME Szilágysomlyói Csoportjának égisze alatt zajlott, és a Román Orvosi Kamara által elismert rendezvény volt.

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozathoz kapcsolódott a november 7–8. között lezajlott XVIII. „Erdélyi Orvosnapok” (208 résztvevő), melyet a szakosztály a Kolozsvári Akadémiai Bizottsággal, a Hargita megyei Orvosi Kollégiummal és a csíkszeredai Megyei Sürgősségi Kórházzal közösen szervezett. Az igen sikeres két-napos rendezvény helyszíne ezúttal is a csíksomlyói Jakab Antal Tanulmányi Ház volt.

A szakosztály minden évben pályázatot ír ki orvosok, fogorvosok és gyógyszerészek kutatói tevékenységének és szakmai érvényesülésének segítésére. A 2014-es kutatási ösztöndíjra beérkezett pályázatokat a választmány által kinevezett bizottság bírálta el. A beérkezett három pályázatból a támogatást Gáll Zsuzsanna és Rédei Emőke nyerte.

A szakosztály a Semmelweis Egyetem Gyógyszerésztudományi Karával közösen két pályázatot hirdetett meg a gyógyszerész-orvoskutatók/kutatócsoportok részére az erdélyi és a budapesti régió közti tudományos együttműködés fellendítése céljából, valamint egyetemi hallgatók részére a gyógyszerkutatásba, illetve a nagyműszeres gyógyszer tudományi technikákba való bekapcsolódás céljából. A két pályázaton összesen hat kutató/kutatócsoport pályázata részesült anyagi támogatásban.

2014-ben tudományos üléseink szervezésének történetében először hirdetett a szakosztály pályázatot azoknak, akik a bemutatandó dolgozatukat a jelentkezési határidőig teljes terjedelemben, közlésre alkalmas formában beküldték. A 28 dolgozat közül a szaklektorok pozitív elbírálásában részesülőket az Orvostudományi Értesítő közölte.

2006-ban hozta létre a szakosztály a legjobb tanulmányi eredményt elért végzős egyetemi hallgatóknak a Csögör Lajos-emlékdíjat és oklevelet, melynek kiosztására 2014-ben is az egyetemi évet záró ballagáson került sor a Vártemplomban. A díj pénzjutalmat és a *Csögör Lajos börtönévei* című kötetet foglalta magában, melyet az öt díjazott diáknak Szabó Béla szakosztályi elnök adott át.

A szakosztály ezúton szeretné kiemelni Péter H. Mária tevékenységét, aki 2014-ben kiemelkedő tanári és tudományos munkásságáért több díjat is kapott: a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje, Gr. Mikó Imre-emléklap és Pro Libro Senator díj.

A szakosztály minden évben könyvpályázatot hirdet, melyre 2014-ben három, a kritériumoknak megfelelő kézirat érkezett be. A felkért szaklektorok vélemények alapján a szakosztály a kiadói testület döntése értelmében két kézirat kiadási költségeinek fedezését vállalta: Sipos Emese: *Az ipari gyógyszergyártás alapjai*, illetve Dienes Sándor: *Munkaorvostani foglalkozási betegségek tünetei és kóroki útmutató*.

A szakosztály szakmai eredményeit ismertető kiadvány, az Orvostudományi Értesítő a következőkben évi két számban jelenik meg. A lap korszerűsítése, illetve szakmai színvonalának emelése érdekében folyamatban van egy Editorial Manager program bevezetése, mely lehetővé fogja tenni a beérkezett cikkek gyorsabb véleményezését és szerkesztőségi munka gyorsabb, áttekinthetőbb lebonyolítását. A konferenciákon elhangzott előadások anyagát 2014-ben az Orvostudományi Értesítő két különszámában jelentette meg, ezek a XXIV. Tudományos Ülésszak és a XXI. Tudományos Diákköri Konferencia összefoglaló kötetei. A szakosztály feltett szándéka, hogy a továbbiakban általa szervezett tudományos ülésszakok mindig egy-egy konferenciakiadványhoz is köthetők legyenek, ezért az idei évtől kezdődően a konferenciákon elhangzott

előadások írott változatait is begyűjtik majd. A 87. Orvostudományi Értesítő számainak nyomdai költségeit, akárcsak az elmúlt években, 2014-ben is a Gedeon Richter Románia Rt. cég fedezte.

Az elmúlt évben lezajlott tisztújító közgyűlés értelmében a szakosztály tevékenységét 39 választmányi tag, illetve Szabó Béla elnök; Sipos Emese, Szilágyi Tibor, Bódizs György (Kolozsvár) alelnökök, valamint Kovács Judit titkár és Szatmári Szabolcs jegyző irányítják. Tisztségeiket a gyűlésen jelenlévő 164 résztvevő szavazata erősítette meg. A szakosztály tevékenységének hatékonyabbá tételét, a kapcsolattartást és az élénkebb információáramlást segíti elő Orbán-Kis Károly választmányi tag által karbantartott és felújított szakosztályi honlap: www.emeogysz.ro. Tisztségviselők: Szabó Béla elnök, Sipos Emese, Szilágyi Tibor, Bódizs György alelnökök, Szatmári Szabolcs jegyző, Kovács Judit titkár.

4. A Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztály 2014-es évi tevékenysége szakmai előadások, kerekasztal-megbeszélések és a tematikus évi konferenciák szervezése köré csoportosult. Az elmúlt év során 15 rendezvény (májusban négy, márciusban három, decemberben két – az év további hónapjaiban 1-1 előadás) került megrendezésre, melyek széles tematikus skálát öleltek fel. A szakosztály előadás-sorozatainak színvonalát külföldi szakemberek emelték, mint: Hajdú Zoltán (tudományos tanácsadó, MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete): *A nagyvárosi fejlődés fordulópontjai a Kárpát- és az Erdélyi-medencében*, Rácz Szilárd (tudományos titkár, MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete): *Nagyvárosi fejlesztési irányok – Egy Kárpát-medencei programsorozat tapasztalatai*, Nemes Nagy József (ELTE): *Tagolt világ. Pillantás a területi kutatások mai világára*, Horváth Gyula (Pécsi TE): *Az orosz regionális fejlődés és politika változásai*, Heidrich Balázs (BGF): *Dől az elefántcsonttorony? A felsőoktatás és a társadalom átalakuló viszonya, a magyar gazdasági felsőoktatás lencséjén keresztül*. A szakosztály igyekezett teret biztosítani a kimagasló erdélyi szakemberek és fiatal kutatók munkáinak ismertetésére is. Igen nagy népszerűségnek örvendett például Veres Valér (BBTE Szociológia és Szociális Munka Kar Magyar Intézet) *Regionalitás vagy egységstudat? Az erdélyi magyarság nemzeti identitásának változásai Kárpát-medencei kontextusban* című előadása. A szakosztály kiemelt szerepet tulajdonít az interdiszciplináris kutatásoknak, ezért vendégmehívottai között nem csupán közgazdászok szerepelnek, hanem például a néprajzkutató, Szabó Á. Töhötöm (BBTE, egyetemi adjunktus, november 12.) *Kulturális minták, gazdasági gyakorlatok, piaci viszonyok: helyi és globális integrációs formák a mindennapi gazdaságban*, valamint Pásztor Gyöngyi (BBTE, egyetemi adjunktus): *Turizmus a magyar-román határ mentén*. A rendezvények közül nem hiányozhattak az aktuális problémákat feszegető beszélgetések sem, melyekre Vincze Mária szakosztályi elnök *Románia vidékfejlesztési programja 2014–2020*, illetve *Az erdélyi magyar nyelvű közgazdász képzés múltja és a jelen kihívásai* című előadásai nyújtottak kiindulópontot.

A fiatalág szakosztályi életbe való bevonásának fontos mozzanata volt a márciusi időszak, amikor is a BBTE Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar Magyar Intézetének keretében működő Gazdasági Tanácsadó Klub (GTK) több témakörben is

előadásokat szervezett. Itt hangzott el többek között Bíró Biborka *Gazdasági együttműködés a Kárpát-medencében* című értekezése.

Az év során három nagyszabású rendezvényre került sor. Március 21-én rendezték meg Balogh Márton (Civitas), Kerekes Kinga (BBTE-KGTK), és Vincze Mária (BBTE, nyugalmazott egyetemi tanár) részvételével a vidékfejlesztési kerekasztal-beszélgetést.

Június 5-én szervezték meg Talpas János (BBTE, Földrajz Kar) irányítása alatt az I. *Erdélyi Magyar Vendéglátás és Turizmus* című konferenciát.

A szakosztály legfontosabb évi rendezvényei továbbra is A Magyar Tudomány Napja Erdélyben fórumhoz kötődnek. A nemzetközi szaktekintélyeket felsorakoztató rendezvény immár hagyományosan három szekcióban zajlott. A Filozófia szekció ülése (november 22.) *A filozófia szerepe a kortárs magyar kultúrában* címet viselte és két részre tagolódott. A konferencia két egymás utáni ülésszakán nyolc tudományos előadás hangzott el, amelyeket erdélyi, magyarországi, felvidéki és délvideki egyetemi előadók, tudományos kutatók tartottak. Az egynapos rendezvényen mintegy 35-en vettek részt, s olyan neves intézmények képviseltették magukat, mint az Újvidéki Egyetem, MTA BTK Filozófiai Intézete (Budapest), Szegedi Tudományegyetem, Debreceni Tudományegyetem, BBTE (Kolozsvár). A rendezvény második részében egy kerekasztal-beszélgetésre is sor került, amelyen a résztvevők a magyar nyelvű filozófiai könyv- és lapkiadás jelenlegi helyzetét tekintették át. A közönség számára is nyitott kerekasztal-beszélgetésen hét tudományos periodika (Kellék – Balogh Brigitta, Többlet – Egyed Péter, Magyar Filozófiai Szemle – Mester Béla, Korunk – Rigán Lóránd, Vulgo – Valastyán Tamás, Erdélyi Múzeum – Veress Károly) szerkesztői vettek részt.

A Jogtudományi szekció (november 22.) tudomány napi konferenciája a kolozsvári születésű Kolosváry Bálint jogászprofesszornak (1875–1954) állított emléket, a rendezvény társszervezője a Sapientia EMTE Jogtudományi Intézete volt. A 22 itthoni és magyarországi (Budapest, Szeged, Miskolc, Győr) előadó a polgári jog és a gazdasági magánjog aktuális kérdéseit vitatta meg. A plenáris előadásokat követően a munka két párhuzamos szekcióban zajlott: kötelmi jog, illetve polgári jog általános része, római jog, dologi jog, családjog, öröklési jog, munkajog. A rendezvény (több mint 40 résztvevő) nagy érdeklődésnek örvendett.

A Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szekció előadásaira november 28-án került sor, nemzetközi konferencia keretében, amelyen a résztvevők száma meghaladta az 50 főt. Hangsúlyozni szeretnénk, hogy a novemberi konferencia közgazdasági szekciójának társszervezői a Magyar Szociológiai Társaság, valamint a BBTE Magyar Szociológia és Szociálmunkás-Képző Intézete voltak. Ami azt bizonyítja, hogy a szakosztály fontos feladatának tekinti a hasonló profilú intézményekkel való szoros együttműködést, annak ellenére, hogy még nem feltétlenül kielégítő a RMKT, a Mikó Imre Szakkollégium, illetve a BBTE KGTK magyar intézetének három szakkollégiumával való viszonya. A szakosztály kezdeményezésére jött létre az EME sepsiszentgyörgyi fiókegyesülete.

A szakosztályi tevékenységet megjelenítő folyóirat, az Erdélyi Múzeum 2014-ben is közölt 21 tanulmányt, illetve 4 könyvismertetőt, melyből 16 közgazdaság-, illetve területtudományi tartalmú, 4 jogtudományi tematikájú és egy szociológiai-politológiai

témakörű cikk, a tudományos értekezéseket jegyző 30 szerző több mint fele külföldi, tízen egyetemi tanárok és egyetemi docensek és közel fele pályakezdő.

A 2015. február 26-án megtartott szakosztályi közgyűlésen javaslat született arra vonatkozóan, hogy olyan interdiszciplináris témákat kellene találni, amelyekbe bevonhatók a diákok. Felmerült az alapvető kérdés is: mi a célja a szakosztályi rendezvényeknek, amikor a jog-, közgazdaságtan-, és társadalomtudományok területén is vannak különálló szervezetek, amelyek aktívan működnek. Fontosnak tekintették a résztvevők a hatékonyabb szervezést és az együttműködés erősítését, amelynek módozatait a vezetőség hivatott konkretizálni.

Tisztségviselők: elnök Vincze Mária, alelnökök: Balla Emese, Kiss Dénes, Kokoly Zsolt, titkár Mezei Zsófia.

5. A Műszaki Tudományok Szakosztálya 2014-es évi tevékenysége az előző évek rendje szerint zajlott, a kitűzött hagyományos rendezvényeket megtartva, a múlt évről is gazdag, változatos/színes programokra került sor. A szakosztály feladatának tekinti a szakember-utánpótlás nevelését, a fiatal kutatók szakmai előrehaladásának a támogatását, a magyar műszaki nyelv művelését, terjesztését, valamint a műszaki értelmiség összefogását. Ennek jegyében tudományos üléseket és tudomány-népszerűsítő előadásokat, kiállítást, emlékülést rendezett, szakmai tábort szervezett, s tudományos tevékenységek, kutatások működését segítette. Munkássága eredményeit a kiadványsorozataiban tette közzé, s az EDA-ban terjesztette.

Március 20–21. között tartották az immár hagyományossá váló és igen népszerű szakosztályi konferenciát, a Fiaatal Műszakiak XIX. Nemzetközi Tudományos Ülészakát. 198 erdélyi, felvidéki, magyarországi és Budapesten tanuló braziliai szerző mutatta be kutatási eredményeit 111 dolgozatban. A konferencia plenáris szekciójában három előadás hangzott el, melyeket Buza Gábor (Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közhasznú Nonprofit Kft.), Palásti Kovács Béla és Réger Mihály (Óbudai Egyetem), valamint Máté Márton (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem) tartottak. A rendezvény keretei között immár harmadjára adták át a Maros Dezső-díjat, melynek célja a romániai magyar ifjú műszaki szakemberek kutatásának támogatása, elismerése, további kutatásra való ösztönzése. A díjat ezúttal Faluvégi Erzsébet gépészdoktorandusz vette át. Majd ezt követően 8 szekció keretében összesen 102 előadást mutattak be, vitattak meg. A konferencia másnapján az *Erdélyi Barangolás* című programra került sor. A barangolás honismereti, tájismereti és kulturális ismereteket nyújt, s mindeközben tudományközösségi kapcsolatokat alakít, épít, ápol. A program keretében a résztvevők a Torda–Várfalva–Torockó–Kisbánya–Magyarfenes útvonalat járták be, s tekintették meg a helyi nevezetességeket. A rendezvény megnyitásával egy időben a 480 oldalas konferenciakötet, a kivonatfüzet, illetve a cikkek külön-külön is olvashatók voltak a világhálón (EDA-ban): <http://eda.eme.ro/handle/10598/28186>.

Az EME 2014. márciusi 29-i közgyűlésén tiszteleti taggá választották Márton László tagtársunkat, a laudációt Gyenge Csaba írta, melyet Kerekes László olvasott fel.

Szentkirályi Zsigmond (1804–1870) bányamérnök, jogász, az erdélyi bányászat kiemelkedő egyénisége emlékére születésének 210 éves évfordulója alkalmából 2014.

május 14-én a szakosztály *Szentkirályi Zsigmond-émléknapot* szervezett, melyen Debreczeni-Droppán Béla történész-levéltáros (Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest) az akadémikus, bányamérnök részletes pályaképét ismertette. A bányászati szakirót a szakosztály elnöke mutatta be. Salat Beáta bölcsészhallgató Szentkirályi Zsigmond *A nemzet ünnepe. Az Erdélyi Magyar Játékszín megnyitásakor* című költeményét olvasta fel. Szentkirályi sírjánál a megemlékezést a méltató szavak mellett a koszorúzás s a felcsendülő *Bányászhimnusz*, valamint a *Tisztelet a bányász szaknak* dalok tették ünnepélyessé.

A HUNKOR Magyar Korróziós Szövetség meghívására 2014. május 21-én, a közgyűlésükön, Budapesten plenáris előadást tartott a szakosztályi elnök *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület a tudomány szolgálatában* címmel, melyben részletesen bemutatta a szakosztályi tevékenységeket és kutatási eredményeket.

2014. június 19-én második alkalommal került sor *Magyar műszakis ballagásra* Kolozsvárt a Kolozsvári Műszakis Klub (KMDSZ) és a Műszaki Tudományok Szakosztálya (EME) szervezésében. A rendhagyó ünnepség az EME központi előadótermében zajlott, az ifjú mérnököket Bitay Enikő az EME Műszaki Tudományok Szakosztályának elnöke, Rész Konrád a Kolozsvári Magyar Diákszövetség elnöke és Enyedi Tamás a Kolozsvári Műszakis Klub elnöke köszöntötték és biztatták a további útjukra. A köszöntő szavak mellett a ballagó diákok emléklapot, ajándékkönyvet, útravaló kellékeket vehettek át, az ünnepi hangulatot zenei összeállítás fokozta, Ledán Imola és László Szabolcs egyetemi hallgatók előadásában. A rendezvény záró-ünnepi részén körünkben üdvözölhettük Kocsis Károly akadémikust, az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának elnökét, valamint Tarnóczy Mariann osztályvezetőt. A zárzóban Kocsis Károly a tudományos pálya választásának fontosságát emelte ki, bemutatva az MTA törekvéseit a külhoni magyar tudományosság összefogásáért. Tarnóczy Mariann a kutatómunka pályázati lehetőségeikről tájékoztatta az ifjakat.

Június 26–27-én a szakosztály technikatörténeti kutatását *A székelyföldi vasgyártás történetéből. Erdőfüle* címmel Márton László mutatta be a Tudomány- és Technikatörténeti Konferencián (EMT), Szilágysomlyón. Előadásában egy Erdőfűléről származó vasöntvény összetételének és szerkezetének korszerű módszerekkel történt meg a vizsgálata Végvári Ferenc főiskolai tanár (Kecskeméti Főiskola) közreműködésével.

Július 3-án Martin Lajos családját, dédunokáit fogadta a szakosztály, bemutatva az eddigi kutatások, az adatgyűjtő eredményeit, majd közösen megtekintették a hagyatékát is.

Várfalván kétnapos filmezéssel egybekötött technikatörténeti kutatás zajlott július 23-án és 24-én. Ezúttal a kolompkészítés, -kovácsolás részletes dokumentálására, filmezésére került sor Birinyi József közreműködésével.

2014. augusztus 19-én a V. Kolozsvári Magyar Napok alkalmából A „*Tehnofrig*” *emlékei képekben* című kiállítást nyitották meg, amely szeptember 15-ig volt látogatható, mindeközben gyűjtési (tárgyak, fotók) feladatokat is elláttak. A gyűjtés nagymértékben hozzájárul a kolozsvári ipartörténet kutatásához szükséges forrásanyagok gyarapításához, hiszen emléküik fontos tárgyi bizonyíték, nélkülük szinterek, értékkeremtő személyiségek kerülnének végérvényesen a feledés süllyesztőjébe. A szakosztály ezen

kezdemenyezésével feltárni, bemutatni kívánják a XX. századi Kolozsvár ipari világának igazi arculatát.

Augusztus 20-án a „Metalul Roșu” történetét vázolta fel Pálffy Károly, egykori főmérnök, felkért előadó. A rendezvény egy öt éve indult dokumentálódási, gyűjtési folyamat része, melynek keretében a még fellelhető, iparfejlődéssel kapcsolatos képi és tárgyi emlékeket szeretnénk átmenteni az utókor számára.

A XIII. Technikatörténeti Alkotótábor augusztus 25–31. között zajlott Torockón. A rendezvény szervezői a szakértők terepszemléjére, a térség felmérésének elindítására és a helyi szakmai kapcsolatok kialakítására helyezték a hangsúlyt. A tábor szakemberei között a Kolozsvári Műszaki Egyetem, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem, a Sapientia EMTE, valamint a Nyugat-Magyarországi Egyetem oktatói voltak. Az interdiszciplináris kutatáshoz szükséges szakmai tudás érdekében a résztvevők különböző szakterületeket képviseltek, így volt köztük gépész, anyagtechnológus, bölcész, turisztikai szakértő, közgazdász. A táborban megkezdett munka a szakosztály keretei között tovább folytatódik, az eredmények pedig a Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek sorozatban jelennek meg.

A novemberi Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat plenáris ülésén a műszaki tudományokat Sélinger Sándor képviselte előadásával. A rendezvény másnapján, november 22-én került sor a szakosztály tudományos konferenciájára, a tizenötödik alkalommal megszervezett Műszaki Tudományos Ülésszakra, melynek társzervezője a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem volt.

A konferencián 24 előadás hangzott el 46 szerző munkájaként. Az előadások írott változatai a Műszaki tudományos közlemények sorozat 2. számában jelennek meg, illetve online elérhetők az Erdélyi Digitális Adattárban is: <http://hdl.handle.net/10598/28084>.

Rendezvényünk ünnepélyes keretben biztosított immár másodjára a Jenei Dezső-emléklap átadására. Ezúttal Dávid László, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem rektora vehette át a kitüntetést az erdélyi magyar műszaki tudományosság fejlesztésében és ápolásában kifejtett kiemelkedő munkássága elismeréséül.

A szakosztály a 2014-es évben is együttműködött más intézményekkel, folytatódtak a közös kutatások a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemmel, a Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel, valamint az Óbudai Egyetemmel, melyek eredményei különböző fórumokon hangzottak el és jelentek meg kiadványokban. Tovább folytatódtak a szakosztály keretei között zajló archeometriai, valamint tudomány- és technikatörténeti kutatások is.

A 2014-es évben a Műszaki tudományos füzetek XIX. konferenciakötete jelent meg, kivonatfüzettel, valamint a XIV. Műszaki Tudományok Ülésszak előadásai új sorozatkötetben a Műszaki Tudományos Közlemények 1. számában, ugyanakkor megjelent a Tudomány- és technikatörténeti füzetek sorozat 7. kötete: Jancsó Árpád: *Az Oravica–Anina hegyi vasút története*.

A szakosztály vezetősége: Bitay Enikő elnök, Márton László és Máté Márton alelnökök, Szilágyi Júlia titkár.

6. A Matematikai és Informatikai Szakosztály tagjai konferenciák, tudományos előadások, továbbképzők, szakmai versenyek és könyvbemutatók szervezéséhez járultak hozzá egyesületünk tevékenységéhez.

Januárban Kolumbán József, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja, az egyik legújabb eredményét ismertette *Egy általános dualitási elv* címmel. Márciusban pedig Kása Zoltán tartott előadást *Neumann János, az informatika úttörője* címmel. Az előadás keretében a szakosztály a 110 éve született tudósra emlékezett. A szakosztály más szakosztályok rendezvényein is képviseltette magát, mint például márciusban az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya által rendezett Fiatal Műszakiak XVIII. Tudományos Ülésszakán, ahol a fiatal matematikusok a műszaki tudományokhoz kapcsolódó aktuális kutatási eredményeiket mutatták be. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 13. fórumának plénumán (november 21.) pedig Kátai Zoltán, a Sapientia EMTE oktatója tartott előadást *Algo-ritmika mindenkinek* címmel.

November 14–16. között került megszervezésre az ötödik Matematika és Informatika Alkalmazásokkal című konferencia. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvény keretében szervezett ülészakon összesen 39 előadás hangzott el (több mint 60 résztvevővel) a matematika, informatika, illetve didaktika szekciókban. A konferencia első napja a matematika és informatika szekciók előadásaival kezdődött, és két könyvbemutatóval zárult. (Bodó Zalán: *Fordítóprogramok szerkesztése Flex és Bison segítségével* és Simon József: *Vizsgafelkészítő tesztek matematikából nyolcadikosoknak*). A rendezvény másnapján négy plenáris előadás hangzott el (Kristály Sándor: *Gagliardo-Nirenberg egyenlőtlenségek metrikus tereken: a görbület hatása*, Kolumbán József és Kása Zoltán: *Erdélyi magyar matematikusok és informatikusok tudományos tevékenységéről*, Kása Zoltán: *Matematikus évfordulók 2014 és András Szilárd: Kihívások, megoldások és melléfogások a matematika tanításában*), ezt követően pedig szekció-előadások következtek. A tudománynapi rendezvény legfontosabb mozzanata a Farkas Gyula-emlékérem átadása volt, melyet immár kilencedik alkalommal ítéltek oda a matematikai és informatikai ismeretek terjesztésében és a tehetséggondozásban kiemelkedő eredményt elért középiskolai tanároknak. Ebben az évben Mészár Julianna (Nagyszalonta, Arany János Elméleti Líceum) és Csapó Hajnalka (Csíkszereda, Márton Áron Gimnázium) kapott Farkas Gyula-emlékérmeket a matematikatanításban elért eredményeikért, valamint Demeter Csaba (Szatmárnémeti, Kölcsey Ferenc Főgimnázium) az informatikatanításban felmutatott eredményeikért. A rendezvényt a „Matlap-találkozó” zárta. Az eddigi évekhez hasonlóan a szakosztály tudománynapi rendezvényét a Kolozsvári Akadémiai Bizottság Matematika, Informatika, Fizika és Csillagászati Szakbizottságával, a Radó Ferenc Matematikaművelő Társasággal, a Farkas Gyula Egyesület a Matematikáért és Informatikáért, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Matematikai és Informatikai Intézetével, valamint a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemmel közösen szervezte. Tisztviselők: Robu Judit elnök, Makó Zoltán alelnök, Darvay Zsolt titkár.

7. Az Agrártudományi Szakosztály 2014-es évi rendezvényei a munkatervnek megfelelően zajlottak. Január 11-én az 50 éve elhunyt Kopp Elemér vegyész-mérnökéről,

gyógyszerészről emlékeztek meg, a rendezvényen Csedő Károly tartott előadást, Györfi Jenő pedig erdélyi hegyaljai borokat mutatott be. Február 10-én Mezőgazdasági támogatások és pályázati lehetőségek Romániában címmel került sor Bordi Kacsó Zsolt Attila (APIA Marosvásárhely) és Antal Lehel (OJPDRP Marosvásárhely) rendezvényére, melynek társszervezője a Sapientia EMTE, MHK Marosvásárhely Kertészmérnöki Tanszéke.

Február 28-án Pap István akadémikus halálának 20. évfordulójára emlékeztek, akiknek *Brüsszeli levelek* kötetét Szabó Zsolt mutatta be, melyet filmvetítés követett, majd a Pap család egy Pap Istvánt ábrázoló Benczédi Sándor által készített domborművet adott át az EME elnökének, Sipos Gábornak.

Március 1-jén a Nyáradszeredai Kertésznapióra került sor, a rendezvény társszervezője a CENT. Április 5-én Botha Miklós tartott előadást *A kolozsvári óriásnyúlfajták bemutatása, a kísérletek és eredmények* címmel.

Április 24-én a természettudományi szakosztállyal közösen tartották a Csűrös István Centenárium Emlékkonferenciát.

Április 25-én a Sapientia EMTE, MHK Marosvásárhely Kertészmérnöki Tanszékével közösen szervezett *Újdonságok a növényvédelemben* című rendezvényre került sor, ahol Györfi Mihály (Bayer Crop Science Románia) és Lukács Balázs adtak elő.

Május 16-án került sor *A gyógynövénytermesztés és feldolgozás lehetőségei és kihívásai a III. évezred küszöbén* című, a Sapientia EMTE, MHK Marosvásárhely Kertészmérnöki Tanszékével közösen szervezett konferenciára, ahol Varga Erzsébet (MOGYE), Péter Mária, Fazakas János (Larix Szováta), Bod Aladár (Solvoplant Marosvásárhely) és Macalik Ernő közösen tartottak előadást.

Június 14-én az EMGE megalakulásának 170. évfordulójára szervezett ünnepségre került sor, ahol Farkas Zoltán, Benkő Samu, Pozsony Ferenc és Sebestyén Csaba tartottak előadást.

Június 28-án került sor a *Nyílt nap a Sapientia EMTE marosvásárhelyi Gyógynövénykertjében* című rendezvényre, melynek szervezésében a szakosztály együttműködött a Sapientia EMTE, MHK, Marosvásárhely Kertészmérnöki Tanszékével.

Augusztus 12-én Rajhona János, majdnem 100 évet megért tejipari szakértőre, szakíróra emlékeztek, életútját, munkásságát Farkas Zoltán ismertette.

Szeptember 19-én Kukoricánapok (hibrid bemutató, korszerű termesztéstechnológiák ismertetése) került sor, ahol Iszlay Albert (Caussade Semences Románia), Ogreaan Lucian (Euralis Seminte Románia), Deliu Cristian (Pioneer HiBreed Románia), Moldován Csaba (Alcedo) adtak elő. Ugyanakkor talajművelési technológiákat is bemutatott Marosvásárhelyen és Maroskeresztúron, a rendezvény társszervezői az Agrocomer Holding S.A. és a Sapientia EMTE, MHK, Marosvásárhely Kertészmérnöki Tanszéke voltak.

A szakosztály november 15-én a Sapientia EMTE, MHK, Marosvásárhely, Kertészmérnöki Tanszékével közösen szervezte tudományos rendezvényét. A Sapientia EMTE, Műszaki és Humántudományok Karának marosvásárhelyi főépületében megtartotta konferencián 26 szerző 13 előadása hangzott el, amelyek az agrárium különböző ágazatát felelték, és ugyanekkor mutatták be a *Hitel és az EGE/EMGE*, valamint

a *Huszonnégy év az erdélyi magyar kertészet szolgálatában* köteteket. A konferenciát 43-an kísérték figyelemmel, majd tették fel kérdéseiket egy-egy témával kapcsolatosan, esetenként a kérdésekkel a kutatókat ösztönözve a további munkára. Tisztségviselők: Farkas Zoltán elnök, Nyárádi Imre István alelnök, Lázár László titkár.

Ifjúsági szakcsoportjaink

A **GEKKO** (Geológus Egyetemisták Kolozsvári Kutató Osztálya) a 2014-es évben igyekezett változatos és tartalmas programokat szervezni. Tagjai részt vettek a XVII. ETDK-n, ahol díjakban részesültek, továbbá más szakmai konferenciákon mutatták be eredményeiket (Székelyföldi Geológus Találkozó, Bányász, Kohász és Földtani Konferencia). Besegítettek a Kolozsvári Magyar Napok alatt a Földtani Nyílt Napok szervezésében, és a végzős tagok sikeresen államvizsgáztak és felvételiztek mesteri szakokra. Több ízben szerveztek szakmai kirándulást is, például Wanek Ferenc vezetésével, és a BBTE Földrajz Karának magyar hallgatóival közösen, Kalotaszeg földtani látványosságaiával ismerkedtek meg; Silye Lóránd vezetésével a Székelykőre másztak fel. A Földrajz Kar magyar tagozatával közösen megszervezték a *Románia földtana* előadás-sorozatát magyar nyelven, ahol Wanek Ferenc adott elő. A hallgatói közösség összekovácsolása érdekében törekedtek minél több közösségi esemény szervezésére, mint a gólyatábor vagy egyéb közös tevékenységek. Október végén tisztújítás történt, Orbán Szabolcs leköszönő elnököt Lengyel Hunor követte a tisztségben, illetve az új alelnöki tisztséget András Kinga, míg a titkári tisztséget Baumgartner Tamás tölti be.

A **KoMaTE** (Kolozsvári Magyar Történészhallgatók Egyesülete) 2014-ben heti rendszerességgel szervezett szakköri előadásokat, filmvetítéseket, valamint más egyéb közösségépítő tevékenységeket. Március 19-én sor került a tisztújításra, az elnöki teendőket Oláh Szabolcs vette át, míg a két alelnöki tisztséget Belényesi Hunor, illetve Győrbíró Kunigunda töltik be. Ezt követően a szakmai és a közösségi munka ismét megélnéült és a nyári vizsgaidőszak kezdetéig tartott. Április 27-én megtartották a kolozsvári diákok részére szervezett, immár hagyományossá vált történelmi vetélkedőt, melynek ezúttal az I. világháború volt a témája. A szaktestületek közül a Középkor Kör tagjai öt szakmai rendezvényre, a Jelenkor Kör keretein belül két találkozóra került sor, a Régészet Szakkör, amely a Közgyűlés döntésének értelmében immár összefogja az Őskor és az Ókor Szakkört is, négy alkalommal ült össze. Az egyesület hagyományos filmestjei is számos érdeklődőt vonzottak, melyek során történelmi témájú és tárgyú műveket tekintettek meg. A 2013–2014-es tanév utolsó mozzanataként a KoMaTE Könyvtár átköltöztetésére is sor került, sikerült átrendezni, újraszámolni, a nyár folyamán pedig újabb adományokkal bővíteni a jelenleg 1200 kötetes állományt. 2014 őszén ismét sikerült felfrissíteni és újra megjelentetni a KoMaTE Gólyafüzetet, ezzel is segítve az elsőéves hallgatók beilleszkedését, az egyetemi hangulat és élet megismerését, illetve ráirányítani figyelmüket a város kulturális értékeire.

Az új tanévben átalakult a filmstek rendszere is, a kéthetente sorra kerülő rendezvény minden évben tematikus lesz, elsőként a 1945–1990 között született magyar alkotásokat választották, amelyek a történelem eltérő értelmezését illusztrálják, vagy az adott időszakról mutatnak görbe tükröt. A szakkörök tevékenységei tovább folytatódtak hasonló formában, és nemcsak szakmai, hanem csapatépítő rendezvénynek is bizonyultak. A csapatépítésben sokat segített az október 10–12. között megrendezett immár hagyományossá vált Gólyatábor, amit a Kolozs megyei Bogártelkén tartottak.

Legfontosabb rendezvénysorozatuk a KoMaTE Napok, a háromnapos rendezvény alatt igyekeznek bemutatni az egyesület oldalát: lehetőséget biztosítanak az önálló kutatásokat folytató diáktársaik számára, hogy bemutathassák munkájukat; a különböző játékok a csapat egybekovácsolódásához járulnak hozzá; a bálon pedig a szociális élet kapott szerepet. A távlati célok között szerepel egy olyan egyesület és közösség kiépítése, amely nem csak a történészhallgatók, hanem a teljes kolozsvári egyetemista és a magyar közösség számára egyaránt sikeresen biztosít szakmai, kulturális és szabadidős programokat. Szakmai együttműködésük az Erdélyi Múzeum-Egyesülettel töretlen, csak úgy, mint a Magyar Ifjúsági Tanáccsal és a Kolozsvári Magyar Diákszövetséggel.

Tisztségviselői: elnök Oláh Szabolcs, alelnökök Belényesi Hunor és Györbíró Kunigunda.

Fiókegyesületeink

A **gyergyószentmiklósi fiókegyesület** 2014-ben három történészkonferenciát és számos író-olvasó találkozót szervezett. Az első nemzetközi történészkonferenciára május 22–24-én került sor, melyen a különböző hazai és magyarországi kutatóközpont tapasztalatait ismerhette meg az érdeklődő gyergyószentmiklósi közönség. A rendezvényen a következő előadások hangzottak el: Demjén Andrea: *Újabb régészeti adatok Gyergyószentmiklós történetéhez*, Csukovits Enikő: *Magyarország megismerése a középkorban*, Tringli István: *Az ötszáz éves Tripartitum*, Rácz György: *A papírhasználat kezdetei az erdélyi hivatali ügyintézésben*, Csáki Árpád: *A háromszéki protestáns lelkészek és iskolamesterek 1614. évi kiváltságlevele*, Tüdös Kinga: *Mindszenti Krisztina második házassága*, Bernád Rita: *Székely katolikus püspökök címerei*, Rüszt-Fogarasi Enikő: *Erdély leírása a kora újkori Atlaszok elbeszéléseiben*, Garda Dezső: *Gyergyószentmiklós városjoga a székely határórség szervezése idején*, Pál-Antal Sándor: *Bodor Péter, az ezermester*, Nagy Róbert: *Külföldiek tőkebefektetései Székelyföldön az 1880–1918 közötti időszakban*.

Az előadások után könyvbemutatókat szerveztünk. A konferencia zárónapján kirándulásra, majd az elhangzott előadások kiértékelésére került sor.

Szeptember 6-án *Az erdélyi magyar-örmények történetének évszázadai* címmel szerveztek nemzetközi konferenciát, melyet Hamlet Gasparian, Örményország bukaresti nagykövete nyitott meg. A rendezvény kiemelt előadói Claude Mutaflan professzor, a Román–Örmény Kulturális Tanács elnöke, aki a kisázsiai örmények történetéről tartott előadást, valamint Őze Sándor, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem előadójának,

akinek *A Kárpát-medence mint befogadó társadalmi közeg: etnikumok, felekezetek a 16–18. századi Magyarországon* című előadását hallgathatták meg az érdeklődők. Ezenkívül Bogos Mária: *Szépvízi örmények múltja*, Garda Dezső: *A gyergyói örmények életkerte a 17. századtól a 20. század végéig*; Sarány István: *A bennünk rejlő örmény*; Pál-Antal Sándor: *A marosvásárhelyi örmények történetéből*; Székely Szilárd: *A marosvásárhelyi főtéri templom kriptájának örmény vonatkozásai*; Magyarai Sáska Zsolt: *Örmény öntudat a számok tükrében Gyergyószentmiklóson*; Issekutz Sarolta: *Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület az örmény kultúra szolgálatában 2010–2014 között*.

A fiókegyesület A Magyar Tudomány Napja alkalmából is konferenciát szervezett november 7-én, melynek témáját úgy határozták meg, hogy az összekapcsolja a Magyar Tudományos Akadémia által megfogalmazott központi témát és a gyergyószentmiklósi igényeket. A rendezvény könyvbemutatóval zárult. Az erdélyi magyar örmények identitástudatát érzékeltető konferencia-kötet tanulmányait Báikai Magdolna mutatta be. A könyv az Erdélyi Múzeum Egyesület gyergyói fiókszervezetének 2010. május 6-i konferenciáján elhangzott előadásait tartalmazza. Fiókegyesületi elnök B. Garda Dezső.

Az EME **marosvásárhelyi fiókegyesülete** tevékenységében a 2013. évi közgyűlésen elfogadott munkatervet követte. A fiókegyesület tagságának nagyobbik része nem véggez folyamatosan tudományos munkásságot. Akik tudományos tevékenységet végeznek – közülük elsősorban a természet- és műszaki tudományok művelői –, azt nem az EME keretében, hanem egyéb szakmai intézményekben, egyesületekben vagy egyéni úton, szabadidejükben fejtik ki, de a humán tudományok művelői közül is többen az EME-n kívül más tudományos szervezetekhez is kapcsolódnak, így például a történészek a marosvásárhelyi Borsos Tamás Egyesülethez, a néprajzosok a Kriza János Néprajzi Társasághoz.

A fiókegyesület *A magyar tudomány napja Erdélyben* rendezvénysorozat keretében 2014. november 29-én Marosvásárhelyt *Maros megye és Marosvásárhely történetéből* címmel szervezett tudományos ülészakot, a Borsos Tamás Egyesülettel közösen (szervezők: Pál-Antal Sándor akadémikus, Simon Zsolt és László Lóránt). A rendezvényen 15 előadás hangzott el, amelyeknek szerkesztett változatát tanulmánykötetben szeretnék megjelentetni; előadást tartott Pál-Antal Sándor, Soós Zoltán, Gyórfi Zalán, Weisz Szidónia, Simon Zsolt, Szekeres Attila István (Sepsiszentgyörgy), Nemes Gyula (Nagyernye), Tamási Zsolt, Spielmann Mihály, Bányai Réka, Koszta István (Csikszereda), Pál-Antal Sándor, László Lóránt, Lázok Klára, Novák Csaba Zoltán.

A szakmai szempontból aktív tagok részt vettek egyéb tudományos intézmények által szervezett hazai és külföldi tudományos megnyilvánulásokon, szakmai folyóiratokban és tanulmánykötetben több tanulmányt tettek közzé. Mindezek mellett a tapasztalt kutatók elsősorban – de nemcsak – a pályakezdő fiataloknak szakmai tanácsadást nyújtottak, elnöke révén pedig a fiókszervezet több szakmai és művelődési rendezvényen is képviseltette magát. Fiókegyesületi titkár Simon Zsolt.

A **szilágysomlyói fiókegyesület** 2014. január 20-án tartotta meg éves közgyűlését. A gyűlésen elfogadták Széman Péter elnök beszámolóját az elmúlt év megvalósításairól, valamint megtárgyalták és jóváhagyták a 2015-ös munkatervet. A fiókegyesület a március 15-i ünnepi rendezvényt az RMDSZ-szel és a Báthory István Alapítvánnyal közösen

szervezte. Május 10-én tartották a Zilah és Vidéke Fiókegyesülettel közösen a XI. Szilágyságkutatás Napját, melynek témája: *Száz éve tört ki az első világháború*. A rendezvényen került sor a Petri Mór-díj átadására. Június 20-án a Báthory István Alapítvánnyal közösen emlékeztek meg az első világháború kitöréséről. A XXII. Báthory Napok keretében szeptember 26–28-án tartották a XIV. Pedagógus továbbképzőt Szilágysomlyón, a rendezvényen 36 regisztrált résztvevő volt. Október 3–4-én a XXI. Orvostovábbképzőt tartották a Báthory Napok keretében Kolozsváron, közösen a MET-tel. A konferenciára 143-an regisztráltak, a továbbképzőt az Román Orvosi Kamara kreditponttal jutalmazta. A fiókegyesület tagjai részt vettek az EMEOGYSZ közgyűlésén, és az EMEOGYSZ Marosvásárhelyi Tudományos Ülésén (április 24–26.), a Magyar Tudomány Napján (november 21–22.), melynek az orvostudományi szekciójában Széman Péter elnök dolgozatot mutatott be. Fiókegyesületi elnök: Széman Péter.

A **Zilah és Vidéke Fiókegyesület** kis létszámú tagságot számlál, munkájának viszont sok szimpatizánsa és támogatója van. Feladata nehéz, mivel szórványban dolgozik, ahol több más (főleg helyi) kulturális szervezet is működik. Ezekkel a szervezetekkel viszont sikerült jó partneri kapcsolatot teremteni, hiszen közös a cél: az erdélyi (a mi szempontunkból, itt és most: szórvány) magyarság önazonosság-tudatának erősítése. Az összefonódást az is jól tükrözi, hogy több tagtársuk más egyesületen belül is dolgozik, vagy akár vezetőségi tag is (pl.: a zilahi EMKE – Lakóné Hegyi Éva, Bajusz István; Tövishát Kulturális Társaság – Szilágycseh – Vida Katalin stb.). Így együttműködtek: a zilahi EMKE-vel, a „Pro Zilah” Egyesülettel, a szilágysomlyói EME-fiókegyesülettel, a szilágysomlyói Báthory István Alapítvánnyal, a szilágycsehi Tövishát Kulturális Társasággal, a Hepehupa művelődési folyóirattal, a zilahi Megyei Múzeummal stb. Jelen voltak a, főleg összeg tartott, különböző falunapokon. Ezek mindig jó alkalmat teremtettek az amúgy is nagyon szétszórta tagsággal való találkozásokra, beszélgetésekre. De képviselték a fiókszervezetet (esetenként hozzájárulva a szervezéshez is) például március 15-én, a magyar nemzeti ünnepen; a történelmi évfordulók megemlékezésein; a szilágysomlyói *Báthory-napokon*; a szilágycsehi *Tövishát-napokon*; a zilahi *Szüreti Napokon*, a Szilágysomlyói Múzeum rendezvényein, *A költészet tavaszán*; a városnapokon stb.

Több fiókegyesületi tag vállalt tudományos előadást a megyén kívüli területeken is (Lakóné Hegyi Éva, Bajusz István és mások).

A „Fiókegyesület” évi „nagy” rendezvénye a „Szilágyság-kutatás napja”. Minden évben külön témája van a rendezvénynek, amely valamilyen módon kapcsolódik a magyar kultúrához és a Szilágysághoz. 2014-ben a *XI. Szilágyság-kutatás napjának* témája az első világháború. A hősök és áldozatok emléke előtt kívántak fejet hajtani, valamint röviden felidézni a tragikus eseményeket és következményeiket. Mint mindig, most is együttműködtek más szervezetekkel, egyesületekkel: az EME szilágysomlyói fiókszervezetével, a zilahi EMKE-vel, a Tövishát Kulturális Társasággal, a „Pro Zilah” Egyesülettel, a Szilágysomlyói Társasággal, a Szilágysomlyói Művelődési és Művészeti Központtal, a Szilágysomlyói Történelmi és Művészeti Múzeummal, a Hepehupa művelődési folyóirattal.

A rendezvényre 2014. május 9-én került sor Zilahon az EMKE-házban, ahol 7 előadás hangzott el a témakörhöz kapcsolódóan: Eged Ákos: *Gondolatok a háború(k)ról*;

Lóga Zsolt: *Az I. világháború rövid összefoglalása képekben és élő felvételekben*; László László: *Szilágyság az I. világháború kezdetén*; Kovács Kuruc János: *Magyar Odüsszeia a XX. század elején*; Péntek Pici László: *Kakastoll a szélben (II.)*; Szabó Attila: *Az I. világháború a magyar képzőművészetben*; Gáspár Attila: *Az I. világháború emléke a magyar népdalokban*. A rendezvényt gazdagította a Megyei Történelmi és Művészeti Múzeum által kölcsönadott és ritkaságnak számító első világháborús jelvénykiállítás. Az előadások egy részét a Hepehupa művelődési folyóirat közölte. A programok megvalósítását a Fiókegyesület tagsága és szimpatizánsok saját munkájukkal, adományokkal támogatták, viszont a zökkenőmentes és sikeres lezajlását a Communitas Alapítványnak is köszönhetjük, az EME-n keresztül.

A szórványban sok területen kell helytállni, tagjaink sokat bizonyítottak. Ennek elismerése a Szilágy Megyei Könyvtár részéről is bekövetkezett 2014-ben, amikor is Kitüntető oklevéllel („Diplomă de onoare. Oameni de seamă ai Sălajului”) ismerték el Bajusz István, a Fiókegyesület elnökének munkásságát. Fiókegyesületi elnök: Bajusz István.

A Csíkszeredai Fiókegyesület tevékenysége a következő területekre terjed ki: hozzájárul az erdélyi magyar, sajátosan a székelyföldi tudományos-kulturális, történelmi múlt feltáráshoz, közzétételéhez; tudományos ismeretterjesztés Csíkszereda és Csík vidéke lakossága körében; a vidéki értelmiség tudományos, kutatói munkára való ösztönzése. Az elmúlt évben az alig alakuló fiókegyesület vezető testületének meg-, illetve kialakítására, tagság toborzására, cselekvési elképzelések kialakítására, egyeztetésére figyeltek. Két nagyszabású tudományos rendezvényt szerveztek 2014-ben, június 5–6-án. A Csíkszeredában és Dálnokon megtartott rendezvény partnerei a Sapientia EMTE csíkszeredai gazdaság-, humán- és társadalomtudományi karok tanszékei, Hargita Megye Tanácsa, Kovászna Megye Tanácsa, Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusa, Csíkszereda Polgármesteri Hivatala. A konferencián 17 erdélyi és magyarországi kutató tartott tudományos előadást. A rendezvény nagy érdeklődésnek és pozitív sajtóvisszhangnak örvendett mindkét megyében. November 28-án A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvényt sorozat keretében tartottak konferenciát, melynek célja a közérdeklődés és figyelem középpontjába helyezni az erdélyi tudományosság helyét és szerepét, sajátos hozzájárulását a magyar reál és humán tudományossághoz olyan képpen, hogy a múlt és jelen dialektikája a jövő felé mutasson, illetve aktuális tudományos ismeretek és kutatási eredmények közzététele. A fiókegyesület más intézmények által szervezett rendezvényeken is közreműködött: részt vettek a Baróton július 8–12. között szervezett Erdővidéki Honismereti Szabadegyetem és Tábort megvalósításában, ahol Balázs Lajos tartott két tudományos előadást. Ezenkívül hozzájárultak a Magyar Olvasótársaság és a sepsiszentgyörgyi Bod Péter Megyei Könyvtár által szeptember 26-án szervezett X. országos népmese-konferencia megtartásához, valamint a Csík-szépvízi Kulturális Pinceklub programjainak megvalósításához, ahol Oláh-Gál Róbert és Balázs Lajos tartott egy-egy előadást. Fiókegyesületi elnök: Balázs Lajos, titkár Csata Kiss Andrea, 2015. március 1-től Ambrus Tünde.

Az EME Sepsiszentgyörgyi Fiókegyesülete 2014. március 8-án alakult, elnökéül Bíró Boróka Júliát választották. A fiókegyesület részt vett a Domokos Géza Egyesület

által június 5–6-án szervezett *Cselekvési alternatívák Székelyföldön. Térségfejlesztési konferencia és műhelygyakorlat* című rendezvényen. Ezenkívül július 4-én a szakosztályi elnök gyergyószentmiklósi fiataloknak tartott gazdasági előadást a Pénzkeresés fiatalon című rendezvényen. A Fiókegyesület a tudomány napja alkalmából november 22-én kerekasztal-beszélgetést szervezett *Messze látó tudomány. Perspektívák Székelyföldről* címmel. A találkozó célja a Kovászna, Hargita, illetve Maros megyei magyar nyelvű tudományművelés helyzetének, valamint jövőbeli feladatainak számbavétele volt az együttgondolkodás jegyében. A felszólalók körében képviseltették magukat a fenti három megyében magyar felsőoktatási kínálattal rendelkező egyetemek vezetői (BBTE, MOGYE, Sapientia EMTE), Magyarországról Székelyföldön vendégtanárként betanító oktatók (Budapesti Corvinus Egyetem), valamint tehetséggondozással foglalkozó helyi középiskolai tanárok (Plugor Sándor Művészeti Líceum, Székely Mikó Kollégium). Tudományterületi szempontból: fizika, közgazdaságtan, közigazgatás, matematika, orvostudomány, művészet, műszaki tudományok művelői egyaránt jelen voltak a kerekasztal-beszélgetésen. Fiókegyesületi elnök Bíró Boróka, titkár Kulcsár Erika.

Kutatóműhelyek

Egyesületünk tudományos tevékenységet folytató műhelyeket, szakcsoportokat is támogat. Székházunkban továbbra is helyet adtunk a Pósta Béla Egyesületnek. Az egyesület a romániai magyar régészek reprezentatív szervezete, alapvető célkitűzései között jelölte meg a történeti, művelődéstörténeti, régészeti, településtörténeti kérdések kutatását és az erre irányuló tevékenységek támogatását, a műemléki és muzeális értékek kutatását és megóvását, valamint az egyetemi szintű régészet- és történelemoktatás segítségét.

A **Pósta Béla Egyesület** keretében zajló tevékenységek szervesen hozzájárulnak az erdélyi magyar tudományosság kiszélesítéséhez. Az egyesület állandó kiemelt együttműködő partnere az Erdélyi Múzeum-Egyesület. A két intézmény közös, hosszú távú projektekben vesz részt, ugyanakkor kutatópontot tart fent, amelynek az Erdélyi Múzeum-Egyesület biztosít helyet. Az egyesület szervezésében a 2014-es évben tovább folytatódta Nagykároly–Bobáld tellen zajló régészeti feltárások (Molnár-Kovács Zsolt egyetemi adjunktus irányításával). Az év során számos gyakorlati foglalkozás folyt a régészeti anyagismeret, illetve régészetidokumentáció-készítés (Apai Emese és Nagy József Gábor), valamint a régészeti anyagismeret és feldolgozás terén. Ismételten sor került a Pósta Béla Szakkollégium keretében folyó hallgatói képzésekre, terepkutatásokra is. Az egyesület tanulmányutakat szervezett és tapasztalatcseréken való részvételi lehetőségeket teremtett a Babeş–Bolyai Tudományegyetem hallgatóinak, illetve bővítette az egyetemi oktatást segítő kézikönyvtár állományát. A 2014-es évben is sor került a régészeti tárgyú – vendégelőadók által tartott – előadás-sorozat megszervezésére. A Bethlen Gábor Alap, a Communitas Alapítvány és a Romániai Kulturális Örökség és Kutatási Minisztérium, a Szatmár Megyei Tanács, Nagykárolyi Városi Tanács támogatásának

köszönhetően az erdélyi térség társadalomrégészeti kutatását célzó programjait 2014-ben is sikeresen megvalósította. 2014/2015-ben az Erdélyi Múzeum-Egyesülettel és az Entz Géza Alapítvánnyal közösen sor került a Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából VIII. kötetének (Új sorozat) kiadására.

Vezetőség: Bajusz István igazgató, Pánczél Szilamér titkár, Molnár-Kovács Zsolt projektfelelős.

Az EME programjai

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület stratégiai céljainak megvalósítása érdekében 2014-ben a következő hosszú távú programokat működtette:

I. Kutatóintézetünk, kutatási programjaink

A kutatóintézet elsősorban az ún. honismereti tudományok művelésére jött létre, létrehozása néhai Jakó Zsigmond nevéhez fűződik, az ő szellemét követik a kutatóintézet munkatársai is. A kutatási programok célja az erdélyi magyarság történetéhez és kultúrájához szorosan kapcsolódó történeti és nyelvészeti források feltárása. Emellett a természettudományi témájú kutatások többnyire külső munkatársak tevékenysége révén egészítették ki fokozatosan az intézet profilját.

Az intézet igazgatója Kovács András művészettörténész, az MTA külső tagja, az EME alelnöke. A kutatóintézetnek jelenleg 13 belső munkatársa van.

2014-ben elkészült az Erdélyi okmánytár IV. kötete, a nyomtatása is befejeződött 2015 januárjában. Folytatódtak az kora újkori Erdély történetére vonatkozó források, az Erdélyi káptalan és a Kolozsmonostori konvent jegyzőkönyveinek és az Erdélyi fejedelmek királyi könyveinek kiadása.

2014-ben mutattuk be a *Szótörténeti tár* utolsó kötetét, elkezdve a XV. pótkötet szerkesztését, s ugyanakkor elkezdődött az erdélyi magyar digitális helynévtár összeállítása – A Szabó T. Attila által gyűjtött helynévanyag kiegészítése és kiadásra való előkészítése.

Az EME kutatási projektjei keretében időszakos kutatómunkát a 2014-es évben összesen 30 személy végzett 10 kutatóprojekt keretében. A kutatásban részt vett fiatal kutatók, egyetemi hallgatók munkájuk irányítását egyetemi oktatók vállalták, ezzel segítve, ösztönözve az egyetemen folyó kutatási tevékenységeket, szakkörök működését. Kutatási tevékenységet egyes szakosztály keretében is végeztek, ezekről a szakosztályi beszámolókból tájékozódhatunk.

A külső kutatási megbízatások meghatározott időre szólnak. Az időközben lezárult kutatási programok rövid beszámolóit megtekinthetők az EME honlapján.

Az EME Kutatóintézetének három osztálya összefogja a humán- és társadalomtudományi, a műszaki és természettudományi, valamint az orvostudományi és gyógyszerészeti kutatási projekteket. 2014-ben az alábbi kutatási projektek munkálatai folytak:

A) A humán- és társadalomtudományi osztály kutatási projektjei

1. Fejedelemség kori források feltárása és kiadása: Projektvezető: Kovács András ny. egyetemi tanár, igazgató. A kutatás célja Erdély kora újkori történetére vonatkozó források feltárása, kiadása. Keretében a kutatók a következő forrásfeltérési munkákat végzik:

1.1. Az Erdélyi királyi könyvek regesztázása és kiadásra való előkészítése.

A fejedelmi kancellárián vezetett királyi könyvek (Libri Regii) a kora újkori Erdély egyik legjelentősebb forráscsoportját alkotják. Történeti forrásértéküket a bennük fellelhető irattípusok változatossága, a fejedelemség kori Erdély társadalmi életének csaknem minden területére kiterjedő adatgazdagsága adja. A forráskiadvány-sorozat korábbi kötetekben is alkalmazott szabályok szerint Bethlen Gábor királyi könyvei közül a VIII. (1615–1617), XII. (1623–1628) és XV. liber regiusok (1622–1628) [MOL F1: 11, 14, 18.] kivonatai készültek el. Ugyanakkor sor került Bocskai István 1606. évi és Rákóczi Zsigmond 1607–1608. évi liber regiusai kivonatainak (799 db. regesztá) a kollacionálására is. A végéhez közeledik Báthory Gábor 1608–1610 közötti királyi könyveinek a regesztázása is. Kutatók: Fejér Tamás, Pakó László, Szász Anikó.

1.2. A kolozsmonostori konvent fejedelemség kori hiteleshelyi tevékenységének feltárása. E munka célja a fejedelemség kori Erdély másik jelentős központi hiteleshelyén vezetett regisztrumok latin nyelvű bejegyzéseinek magyar nyelvű kivonatokban való közzététele. A 27 protocollum időrendbe rendezett kivonatait részletes mutatóval ellátva teszi mindenki számára hozzáférhetővé a kiadvány. Ennek a munkának az első kötete az 1576–1590 közötti időszak mintegy 500 kivonatát fogja tartalmazni. Kutató: Bogdándi Zsolt.

1.3. Az erdélyi káptalan fejedelemség kori jegyzőkönyveinek regesztázása és kiadásra való előkészítése. Az 1600–1613 között kelt oklevelek kivonatokban történő közzététele után a következő lépés a Bethlen Gábor fejedelem uralkodása alatt (1613–1629) keletkezett jegyzőkönyvek kivonatolása kell, hogy legyen. Ebből az időszakból származnak Debreceni János, Taracközi Péter, Barkai Ambrus és Bojti Veres Gáspár káptalani levéltárosok jegyzőkönyvei (őrzőhelyük: Magyar Országos Levéltár, levéltári jelzetük MOL F2). Minthogy a feldolgozandó levéltári anyag igen tetemes, vélhetőleg két kötetre fognak rúgni a Bethlen Gábor korszakában íródott káptalani jegyzőkönyvek bejegyzéseit feldolgozó regeszták. A kötetek közül terveink szerint az elsőt az 1613–1619-ben kelt bejegyzések, míg a másodikat az 1619–1629 között született oklevelek regesztái fogják képezni. E majdani két kötet közül az első regesztáinak zöme Debreceni János hiteleshelyi levélkereső jegyzőkönyvi bejegyzéseiből fog elkészülni, kisebb részét fogják alkotni a Taracközi Péter requisitor által írott jegyzőkönyv bejegyzéseiből készülő regeszták.

Kutató: Gálfi Emőke. A kutatás a Magyar Országos Levéltárral együttműködésben zajlik.

1.4. A fejedelmi kancellária működése a Báthoriak korában (1571–1602). E hivatal- és intézménytörténeti kutatás célja a Báthoriak kancelláriája szervezetének és működésének vizsgálata. Kutató: Fejér Tamás

2. Az Erdélyi okmánytár köteteinek szerkesztése és Erdély középkori történelmének kutatása. Projektvezető: Kovács András egyetemi tanár, igazgató. Kutatók: W. Kovács András, Hegyi Géza. A projekt keretében a következő kutatások zajlanak:

2.1. Az Erdélyi okmánytár V. kötetének szerkesztése. Az Erdélyi okmánytár célja az Erdély történetére vonatkozó középkori (1542 előtti) nem elbeszélő források (oklevelek, misszilisek, számadások stb.) teljességre törekvő összegyűjtése, kritikai vizsgálata és közzététele magyar nyelvű regesztákban. A sorozatot néhai Jakó Zsigmond (1916–2008) professzor kezdeményezte, aki az 1400-ig terjedő okleveles anyag zömét fel is dolgozta. A V–VI. kötet szerkesztése így az ő kéziratának gépbevitelét, ellenőrzését, egységesítését, kiegészítését, illetve mutatókkal való ellátását jelenti. Az Erdélyi okmánytár IV. kötete (1360–1372) 2014. év végén készült el.

2.2. Az Erdélyi okmánytár szerkesztéséhez kapcsolódó segédletek összeállítása. Az okmánytár átfogó jellege csak szerteágazó könyvtári és levéltári kutatások révén biztosítható. Ennek fő területei: *a)* a szórványközlések összegyűjtése, tematikus bibliográfiák összeállítása; *b)* a kutatás előtt eddig ismeretlen oklevelek feltárása, lefényképezése romániai levéltárakban; *c)* pótlások az *Erdélyi okmánytár* megjelent köteteihez.

2.3. Erdély középkori történetéhez kapcsolódó alapkutatások, elsősorban archontológiai táblázatok, genealógiai táblák, prozopográfiai adattárak, térképek készítése. Folyamatban van: *a)* az erdélyi középkori megyei hatóságok működésének kutatása; *b)* az erdélyi püspökség és káptalan Árpád- és Anjou-kori archontológiájának, illetve személyzeti adattárának az összeállítása; *c)* az egyházi tized adminisztrálásának feltárása a középkori erdélyi egyházmegyében.

3. 18–19. századi kapcsolattörténeti kutatások. Aranka György levelezésének sajtó alá rendezése. A projekt célja Erdély 18–19. századi kultúrtörténetének több szempontú feltárása. Erdély történetét a korábbiakban csupán egy kikutatott náción szemszögéből vizsgálták. Az itt élő népek (magyarok, székelyek, szászok, románok) kultúrájának párhuzamos vizsgálata lehetővé teszi egy árnyaltabb kép megrajzolását. Hosszú távú cél tehát egy nem nemzetközpontú kultúrtörténet feltárása. A kutatás a BBTE Magyar Irodalomtudományi Tanszék, a Partiumi Keresztény Egyetem, az MTA Irodalomtudományi Intézet, az ELTE, a Szegedi Tudományegyetem, a Bécsi Tudományegyetem közös együttműködésével folyik. Egyéni kutató: Biró Annamária.

4. Az Erdélyi magyar szótörténeti tár köteteinek előkészítése. A kutatás célja az Erdélyi magyar szótörténeti tár (Szt) XIV. kötetének kiadása és a XV., pótkötet előkészítése. A XIV. kötet bemutatója 2014. március 22-én volt. Az Szt anyagát Szabó T. Attila gyűjtötte, a munkálatok is az általa kidolgozott szerkesztési szempontok szerint folytak és folynak. A sikeresen befejezett szótár a magyar, sőt a nemzetközi szótárirodalom egyik legjelentősebb alkotása. Kutatók: Tamás Csilla és András Zselyke; külső munkatársak: Fazakas Emese (főszerkesztő), Benedekné Gergely Piroska, Kósa Ferenc, Kürti Miklós, Zsemlyei Borbála (szerkesztők), néhai Kiss András (lektor), Szász Lőrinc (román értelmező) és Hochbauer Mária (német értelmező). Az Szt kötetei a BBTE Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszékével együttműködésben készülnek.

5. Mai erdélyi magyar digitális helynévtár. Új együttműködés jött létre 2014 tavaszán a Debreceni Egyetem Nyelvtudományi Tanszékének onomasztikai részlegével. Ennek a megállapodásnak értelmében a Szabó T. Attila által megkezdett, majd az ún. kolozsvári iskola tagjai által folytatott erdélyi történeti és élőnyelvi helynévkutatás aktualizálását, mai magyar helynévkatalógus (magyarázatokkal együtt) összeállítását tűzte ki célul az EME a Magyar digitális helynévtár munkálataival összhangban. Kutatók: Tamás Csilla és András Zselyke. Külső munkatársak: Murádin László, Hints Miklós.

6. Kortárs politikai eszmetörténeti kutatások. A kutatás általános célja megvizsgálni, hogy a politikai tér fogalmának lehetséges változásai milyen módon és mértékben írhatják felül a nemzetállami koncepciókat. A kutatás kiemelt témái: a helyi önkormányzatiság és a politikai tekintély kérdéskörei. Egyéni kutató: Ilyés Szilárd.

7. 17–18. századi erdélyi perszónális források kutatása. A projekt célja: a 17–18. századi erdélyi emlékirat-irodalom és misszilisek kutatása. A 17–18. századi Erdélyben majd minden nemesi családban születtek naplók, emlékiratok, igen gazdag misszilisanyag maradt fenn, kutatóink egy-egy családra vagy személyre összpontosítva tárják fel és értelmezik e forrásokat.

7.1. Székely László: Élete... s ez idők alatt lött világi viszontagságainak leírása című emlékiratának átírása és kiadásra való előkészítése. Kutató: Fehér Andrea.

7.2. Nemesi íráshasználat a XVII–XVIII. századi Erdélyben. Kutató: Papp Kinga.

8. Irodalmi és színháztudományi kutatások. Projektvezető: Egyed Emese egyetemi tanár. A kutatások célja elsősorban az Erdélyi Múzeum anyagának módszeres feltárása (kéziratos szépirodalom), értelmezése, publikálása, az EME gyűjtőlevéltárába bekerült anyagoknak a tudományosság és a képzés-nevelés céljaira történő felhasználása, az erdélyi magyarság irodalmi, színházi, neveléstörténeti hagyományainak az európai kultúrával való szakszerű összekapcsolása, kutatói utánpótlás biztosítása.

A kutatás megvalósításához a következő intézetekkel működnek együtt: SIHCTOB (Société Internationale d'Histoire du Théâtre, de l'Opéra et du Ballet), MTA Irodalomtudományi Intézet, Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság, a XVIII. század kutatóit tömörítő nemzetközi egyesületek (Société Internationale d'Étude du XVIIIe siècle, illetőleg nemzetközi munkacsoport a XVIII. század kutatásáért), a KAB, egyetemi kutatócsoportok (BBTE, Partiumi KE, Sapientia EMTE, ELTE, Szegedi Tudományegyetem, Debreceni Egyetem, Veszprémi Egyetem, Nyugat-Magyarországi Egyetem Savaria Központ), továbbá a kolozsvári Georgius Aranka Egyesület, az EMKE, az Interkulturali-THÉ Egyesület.

A projekt keretében az alábbi kutatás valósult meg:

8.1. Irodalmi és színházi minták, modellek, eredetiség – kutatás a közös tudásért.

A projekt filológiai és interdiszciplináris megközelítéssel végzi szövegkiadási és értelmezési vizsgálatait. A kutatásban résztvevők több intézmény munkatársai, magiszter- és doktoranduszhallgatók, illetőleg kutatók. A képzés folyamán fokozattal rendelkezők és a doktori cím megszerzése előtt állók együtt sajátítják el az új ismereteket. Egyed Emese, Tar Gabriella-Nóra, Varga Piroska Ildikó, Molnár-Bodrogi Enikő és Rác Emese.

9. A Gyergyói-medence tárgyi néprajzi értékeinek kérdőíves gyűjtése és rendszerezése a turizmusban való felhasználás érdekében. Projektvezető: Garda Dezső egyetemi docens

A projekt célja Gyergyó műemlékeinek és más kulturális értékeinek összegyűjtése

Kutatók: a Babeş–Bolyai Tudományegyetem gyergyószentmiklósi turisztikai tagozatának II. éves hallgatói: Fodor Csanád, Kosa Ágota, Daradics Áron és Demeter Éva-Laura.

B) A természettudományi és műszaki osztály kutatási projektjei

1. Műszaki és kulturális örökségvédelem Erdélyben. Projektvezető Bitay Enikő egyetemi docens. A projekt célja a műszaki és kulturális örökség feltárása, tanulmányozása és védelme Erdélyben. Kulturális örökségünk anyagi összetevőinek tudományos vizsgálata. A projektet az alábbi kutatások alkotják:

1.1. Technika- és ipartörténeti kutatások Erdélyben. Kutatásvezető: Márton László ny. kutatómérnök. A kutatás célja technikai örökségünk felkutatása, működőképessé tétele, megőrzése, kulturális örökségünkbe való integrálása, valamint a térség kulturális és turisztikai fejlesztése. Jelen kutatás témája: A gabonaörlő szerkezetek fejlődéstörténetének kutatása (az örlőkövektől a vízimalmokig). Egy örlőszerkezet, a taposómalom gyakorlati megvalósítása (muzeális rendeltetésként), kapcsolatot teremtve az elméleti kutatások és a gyakorlati kivitelezés között. Kutatók: a Műszaki Tudományok Szakosztály technikatörténeti szakcsoportja.

1.2. Iparrégészeti, archeometallurgiai és archeometriai kutatások. Kutatásvezető: Veres Erzsébet ny. egyetemi docens. A kutatás célja elsősorban a porolissumi ásatások során előkerült egyes vas- és cserépleletek készítéséhez használt nyersanyagok származási helyének anyagtudományi módszerekkel való (archeometriai) vizsgálata. Az eredmények közös, anyagtudományi, geológiai, régészeti (történész) értékelése, mely jelentős új eredményekkel gazdagíthatja a műszaki örökségünkkel kapcsolatos tudásunkat.

1.2.1 A vas archeometallurgiája. Kutatásvezető: Veres Erzsébet ny. egyetemi docens.

A projekt egy adott történelmi hely és kor vaskohászatának anyagismeretét, technológiai gyakorlatát vizsgálja az anyagtudomány interdiszciplináris módszereivel. Célja az erdélyi vassfeldolgozás kutatása, vasleletek archeometallurgiai vizsgálatával, ugyanakkor a korabeli vaskohászat anyagismeretének, technológiai tudásának és szokásainak feltárása. Kutatók: Veress Erzsébet, Bitay Enikő, Kacsó Irén, Vass Lóránt, Páncsél Szilámér, Nyulas Dorottya, Konyeliciska Lóránd.

1.3. Kulturális források felkutatása a vidékfejlesztés érdekében. Kutatásvezető: Talpas János egyetemi adjunktus. A kutatás célja felmérni Erdély magyarlakta szőrványtelepüléseinek társadalmi, kulturális értékeit a vidék fejlesztése érdekében. A kutatás keretében az alábbi program valósult meg:

1.3.1. A városi kisebbség szerepvállalása a kulturális turizmusban. Kutatásvezető: Talpas János egyetemi adjunktus. A projekt lehetőséget biztosított a kolozsvári műemlékek felmérésére, osztályozására, szem előtt tartva ezek idegenforgalmi jelentőségét. A kutatás megkísérli felmérni a kolozsvári kisebbség szerepvállalását a városi turizmus

fellendítésében. A turisztikai potenciál elemei között az ember alkotta vonzerőket tanulmányozták. A felmérések végeztével lehetőség nyílik a nem látogatható műemlékek helyzetén változtatni. Kutatók: Talpas János, Orbán György, Deák Aliz és Székely Péter.

2. Őslénytani kutatások. Egyéni kutató: Vremir Mátyás. A kutatás célja az újonnan feltárt leletek alapján bizonyítani az európai és az ázsiai–amerikai fauna közötti kapcsolatot, amely a faunisztikus elemek aktív cseréjét sugallja. A kutatási projekthez az alábbi témakörök vizsgálata tartozik:

2.1. Az erdélyi késő kréta kori pterosaurusok diverzitása és rétegtani elterjedése. A projekt célja a rendkívül ritka repülő hüllők felkutatása, kimutatása. Tervezett kutatási módszerek ebben a szakaszban: *a)* anyaggyűjtés, preparálás, vizsgálat; *b)* az azdarchidák morfológiai, morfofunkcionális elemzése és diverzitásvizsgálata. A projektben részt vevő kutatók: Gareth Dyke, Darren Naish (Southamptoni Egyetem), Radu Totoianu (Szászsebesi Múzeum).

2.2. Az erdélyi késő kréta kori teknősök rétegtani elterjedése és diverzitása. A projekt célja az újonnan feltárt ősteknősleletek teljes feldolgozása és leírása, különös tekintettel a primitív nyaktekerő (Pleurodira) dortokidákra és ezek filogenetikai és ősföldrajzi kapcsolataira. A projektben részt vevő kutatók: Csiki Zoltán (Bukaresti Egyetem), Rabi Márton (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest).

2.3. A szászsebesi felső maastrichti (felső kréta) öskörnyezetek rekonstrukciója, különös tekintettel a kistermetű növényevő dinoszauruszok fészkelőhelyeire. Tervezett kutatási módszerek ebben a szakaszban: *a)* anyaggyűjtés, terepdokumentálás, preparálás, morfometriai és vékonycsiszolatos vizsgálatok a tojashéjakon, tojásokon és feltárt fészkeken, illetve fészkelőhelyeken. A projektben részt vevő kutatók: Aki Watanabe (AMNH New York), Mark Norell (AMNH New York), Gareth Dyke (Southamptoni Egyetem), Radu Totoianu (Szászsebesi Múzeum).

2.4. Rétegtani és paleontológiai vizsgálatok a péterfalvi (Petrești, Sebeș) felső campani (felső kréta), tengerparti és mocsári üledék sorozataiban. Tervezett kutatási módszerek ebben a szakaszban: *a)* térképezés, szelvénykészítés, anyaggyűjtés, preparálás, vizsgálat, leírás. A projektben részt vevő kutatók: Gareth Dyke (Southamptoni Egyetem), Radu Totoianu (Szászsebesi Múzeum), Mark Norell (AMNH New York), Csiki Zoltán (Bukaresti Egyetem), Ștefan Vasile (Bukaresti Egyetem).

3. Matematika- és informatikakutatások. Folytonos optimalizálás és alkalmazásai kutatások.

Projektvezető: Darvay Zsolt egyetemi adjunktus. A gazdasági, mérnöki vagy más jellegű gyakorlati feladatoknak széles köre vezethető vissza az operációkutatás területén vizsgált optimalizálási problémákra. A kutatás az útkövető algoritmusok körére vonatkozik. A távlati cél az, hogy egy olyan bonyolult szoftverrendszert dolgozzunk ki, amely lehetőséget teremt az egyes algoritmusok összehasonlítására is. A projekt keretében az alábbi kutatás valósult meg:

3.1. Új keresési irányok primál-duál algoritmusokra. A kutatás célja az új keresési irányokra és algoritmusokra vonatkozó elméleti eredmények felmutatása és összegzése. Olyan belső pontos algoritmusok vizsgálatára kerül sor, amelyek egy sajátos

útvonal mentén haladva közelítik meg egy feladat optimális megoldását. A projekt keretében a nem megengedett belsőpontos algoritmusokat is vizsgáljuk. Egy olyan új módszert vezetünk be, amely egy sajátos keresési irányra épül. A teljes Newton-léppéssel rendelkező algoritmusok körét terjesztjük ki úgy, hogy a centrális utat minden fő iterációban egy megengedettségi és egy centralizálási lépéssel közelítettük meg. Megjegyezzük, hogy az ismert teljes Newton-lépéses belsőpontos algoritmusok esetén általában több centralizálási lépésre van szükség. Továbbá, az általunk meghatározott algoritmus sajátossága az, hogy a megengedettségi lépésben már a centrális út következő pontját vesszük figyelembe az eredeti pont helyett. Igazoljuk, hogy az algoritmus polinom időben szolgáltat egy megoldást.

A kutatás helyszíne: Kolozsvár. A projekt az EME Matematika és Informatika Szakosztálya és a BBTE Matematika és Informatika Intézete közreműködésével folyik.

Kutatók: Darvai Zsolt és Takács Petra-Renáta.

4. Agrártudományi kutatások

4.1. A tápanyagellátás hatása a máriatövis (*Silybum marianum*) növekedés-dinamikájára, terméshozamára, valamint a gyógyhatásért felelős hatóanyag mennyiségére. Projektvezető: Nyárádi Imre-István egyetemi adjunktus.

A kutatás célja az, hogy megteremtse azt a szakmai háttérrel, amely új lehetőségeket nyit és biztosítja a gyógynövénytermesztők technológiailag hatékony és gazdaságos termesztési tevékenységét, illetve biztosítja a fenntarthatóságot. Kutatások helyszínei: Marosvásárhely–Csíkszereda (Kaposvár). Kutatók: Nyárádi Imre-István és Bara Erzsébet.

C) Orvostudományi és Gyógyszerészeti Osztály kutatási projektje

1. Az ipari gyógyszergyártás magyar nyelvű oktatásának fejlesztése. Projektvezető: Sipos Emese egyetemi docens.

Olyan elméleti és gyakorlati témák tanítása, amely igazodik a jelenlegi ipari gyógyszergyártás követelményeihez. A cél egy olyan magyar nyelvű oktatási anyag összeállítása, mely ezen tárgy oktatásában teljes paradigmaváltást jelent, amely a romániai egyetemen, magyar nyelven tanuló gyógyszerészhallgatók számára az ipari gyógyszergyártás elsajátításában nyújtana segítséget, és segít felkészülni mind az iparban történő tevékenységre, mind a gyógyszerértékesítési munkára.

2. Immunglobulin (IgH) génátrendeződés vizsgálata limfomákban. Projektvezető: Mezei Tibor.

Célja olyan molekuláris biológiai módszer bevezetése egyetemi/kutatói központokba, amely segít diagnosztikai dilemmák megoldásában. A projekt megvalósítása esetén az ilyen jellegű vizsgálatok elvégzését a betegek számára itthon, ebben a központban biztosítjuk, hiszen a logisztikai és infrastrukturális háttér jelentős részben rendelkezésre áll. Kutatás helyszíne: Marosvásárhely és Budapest.

3. Megoldáskeresés a gyermekek fogászati félelemének leküzdésére. Projektvezető: Mártha Krisztina.

Legtöbbször a félelem a fő oka a szükséges kezelések elmulasztásának. A gyermekek viszonyulása ellenben megfelelő neveléssel javítható, a projekt során erre

keresnek megoldásokat. A fogászat vonzó bemutatása kedvezően befolyásolja a későbbi viszonyulást. Szűkebb csapatunk mellett további egyetemi hallgatók bevonásával szervezett szűréseket és kezeléseket, valamint fogászati félelemre irányuló felméréseket végzünk iskolákban.

A projekt az EME Orvostudományi és Gyógyszerészeti Szakosztálya és a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem együttműködésével folyik.

Kutatási eredmények, illetve várható eredmények

A kutatóintézet belső munkatársainak megjelent, illetve előkészületben levő kötetei:

- *Erdélyi okmánytár*. IV. 1360–1372. (Jakó Zsigmond kéziratát szerkesztette és kiegészítette Hegyi Géza és W. Kovács András, megjelent 2014-ben.)
- *Kolozsvári boszorkányperek 1565–1743*. Kiss András kéziratának felhasználásával szerkesztette Pakó László–Tóth G. Péter. Balassi Kiadó, Budapest, 2014. (A Magyarországi boszorkányság forrásai. Várostörténeti források 4., megjelent 2014-ben.)
- *A gyulafehérvári hiteleshely levélkeresői (1556–1690)*. (Gálfy Emőke)
- *Tollforgató Kálnokiak. Családi íráshasználat a 17–18. századi Erdélyben*. (Papp Kinga)
- *Az erdélyi fejedelmek királyi könyvei*. II. 1606–1608. (Erdélyi történelmi adatok VII. 4–5.) VII/4., *Bocskai István királyi könyve 1606*; VII/5. *Rákóczi Zsigmond királyi könyve 1607–1608*. (Fejér Tamás, Szász Anikó, Pakó László)
- *Az erdélyi fejedelmek királyi könyvei*. III. 1608–1610. (Erdélyi történelmi adatok VII. 6) *Báthory Gábor királyi könyve 1608–1610*. (Fejér Tamás, Szász Anikó, Pakó László)
- *Erdélyi okmánytár*. V. 1373–1389. (Jakó Zsigmond kéziratát szerkesztette és kiegészítette Hegyi Géza és W. Kovács András.)
- *A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei. 1576–1599*. (Bogdándi Zsolt)
- *Az erdélyi káptalan jegyzőkönyvei (1600–1613)*. ETA VIII. 2 (Gálfy Emőke)
- *A kolozsvári városi jogügyigazgatók tevékenysége és számadásai 1584–1665*. (Pakó László)
- *Erdélyi magyar helynévtár I. Aranyos vidékének helynevei*. (András Zselyke, Tamás Csilla)

2014-ben belső tudományos munkatársaink összesen **32 tanulmányt, 4 könyvet, 3 recenziót, 1 véleményezést, 1 interjút, 4 kritikát jelentettek meg, 17 előadást tartottak, 14 kiadványt szerkesztettek, 1 kiállítást állítottak össze.**

A külső munkatársak tevékenysége is nagyban hozzájárult tudományos eredmények gyarapításához, az EME programjaiban végzett kutatásaikat számos kötetben és tanulmányban jelentették meg, egy részüket az EME saját kiadványaiban.

Az EME 2014 folyamán összesen 22 kutatási programot működtetett. Tíz program keretében 30 külső munkatársat foglalkoztatott, segítve az oktatási intézmények, szakcsoportok tudományos tevékenységét.

Kutatási programjaink támogatói: Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Magyar Tudományos Akadémia, Nemzeti Kulturális Alap, EME Orvostudományi Szakosztály, EME Műszaki Tudományok Szakosztály.

II. A tudományos Könyvtár és Dokumentációs Központ működése, fejlesztése

A Rhédey-házban levő központi könyvtárunk állományát lexikonok, szótárak, bibliográfiák, repertóriumok, magyar nyelv- és irodalomtudomány, társadalomtudományok, természettudományok, műszaki tudományok, valamint szakfolyóiratok gyűjteményei alkotják. Itt található Kolozsvár egyik legteljesebb kódexhasonmás kiadás-gyűjteménye is. CD- és DVD-gyűjteményünk az oktatást szolgáló anyagokból áll (repertóriumok, adatbázisok szótárak, térképek és egyéb segédeszközök), ezeket az olvasóteremben lévő, az olvasók számára fölállított számítógépeken lehet konzultálni. Ugyancsak ide kerülnek kurrens folyóirataink, amelyeknek egy részét – összegyűjtve az egy évben megjelent számokat – továbbküldjük könyvtárainkba.

Központi könyvtárunkat a 2014-ben 391 regisztrált olvasó használta. A Rhédey-házat ezenkívül rendszeresen látogatják az EME kiadványai iránt érdeklődők is.

2014 júniusában kiadványainkkal részt vettünk a Kolozsvári Ünnepi Könyvhéten, ahol az EME kiadványai igen nagy érdeklődésnek örvendtek.

A **Jordáky-házban** működő könyvtárrészlegünk 2014 során is élénk olvasói forgalmat bonyolított le, ami elsősorban az olvasói kör földrajz szakos egyetemi hallgatók által való bővülésével, valamint a KoMaTE-könyvvállományának könyvtárunkba való felkerülésének köszönhető. Olvasónaplónkba az év során 1780 bejegyzés található (egyetemi hallgatók, oktatók, valamint kutatók).

Az új online könyvtári katalógus az év végéig mintegy 663 új, könyvtárunkban feltehető kottával bővült, továbbá 544 kötetet láttunk el jelzettel és konvertáltuk át. Ennek eredményeként a Jordáky-könyvtár teljes könyvvállománya megtalálható az online katalógusban.

A könyvtárunk idén tavasszal is fogadott diákokat nyári gyakorlatra. A történész-hallgatók kitartó munkájának köszönhetően sikerült a KOMATE kötetek leltári számbavevétele, és elkezdődött a kötetek adatbázisba való bevezetése is.

A **Lőrinczi-házban** levő könyvtárban és kéziratárban a helyhiány és a raktározási gondok egyre körülményesebbé teszik az állomány gyarapítását. Ennek ellenére Kiss Károly ny. mérnök adományát, a bodófalvi gazdakör iratanyagát (1908–1949) sikerült elhelyeznünk, és az a kutatók rendelkezésére áll. Az újabban beérkezett könyvadományokat (ifj. Jancsó Miklós adományai, néhai Palkó Attila történelemtanár könyvtárának egy része) dobozolva, egyelőre feldolgozatlan állapotban tároljuk.

A raktári állványzat és samentes dobozok beszerzésére a Nemzeti Kulturális Alaphoz benyújtott pályázatunk sikeres volt, így az év folyamán raktározási gondjainkon valamelyest javítani tudtunk. Az állványzat felszerelése megtörtént, a kéziratári anyag dobozolása és elhelyezése folyamatban van.

Gyűjteménykezelés és -fejlesztés

Az elmúlt év során 933 könyvet és folyóiratot vettünk leltárba központi könyvtárunkban, melyek adományok, cserekapcsolatok, valamint vásárlás által kerültek az EME tulajdonába.

Központi könyvtárunk látja el az EME kiadványainak terjesztésével járó feladatokat is (árusítás, forgalmazás, raktározás stb.), a tiszteletpéldányok és az előfizetett kiadványok kiosztását, a bel- és külföldi cserekapcsolatok lebonyolítását és a kötelezpéldányok elküldését. 2014 első félévében 474 kötetet ajándékoztunk különböző intézményeknek, iskoláknak és vendégelőadóknak; 621 tiszteletpéldányt adtunk át az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadásában megjelent kötetek, valamint tanulmányok szerzőinek; cserepartnereinknek 557 kiadványt postáztunk, adtunk át személyesen vagy megbízott személy által.

Legfontosabb cserepartnereink: Román Nemzeti Könyvtár (Bukarest), Sapiientia EMTE, Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár (Kolozsvár), Octavian Goga Megyei Könyvtár (Kolozsvár), Eugen Todoran Központi Egyetemi Könyvtár (Temesvár), Mihai Eminescu Központi Egyetemi Könyvtár (Jászvásár), Román Tudományos Akadémia Kolozsvári Könyvtára, Román Akadémia George Barițiu Történettudományi Intézete (Kolozsvár), Bolyai Társaság, Jakabffy Elemér Alapítvány, Kriza János Néprajzi Társaság, Entz Géza Alapítvány, Erdélyi Unitárius Egyház (Kolozsvár), Csíki Székely Múzeum, Haáz Rezső Múzeum (Székelyudvarhely), Incze László Céhtörténeti Múzeum (Kézdivásárhely), Muzeul Banatului Montan (Resicabánya), Nemzeti Kisebbségkutató Intézet (Kolozsvár), Székely Nemzeti Múzeum (Sepsiszentgyörgy), Maros Megyei Múzeum (Marosvásárhely), Muzeul Banatului (Temesvár), Protestáns Teológiai Intézet (Kolozsvár), Szabó T. Attila Nyelvi Intézet (Kolozsvár), Szatmár Megyei Múzeum, Erdélyi Örmény Gyökök Kulturális Egyesület, Országos Széchényi Könyvtár, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Magyar Országos Levéltár, Magyar Nemzeti Múzeum, Magyar Néprajzi Társaság, Debreceni Egyetem Könyvtára, ELTE Egyetemi Könyvtár, ELTE BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet Könyvtára, Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Szegedi Tudományegyetem Könyvtára, a Szegedi Középkorász Műhely, METEM, Pro Hungaris Alapítvány, Jósza András Múzeum (Nyíregyháza), Szabadtéri Néprajzi Múzeum (Szentendre), GWZO Leipzig, Münchener Magyar Intézet, Südost-Institut (Regensburg) stb.

Magánszemélyek is adományoztak könyvtárunknak: Adamikné Jászó Anna, Bakó Botond, Biró Annamária, Boér Mária, Buzás Pál, Marius Diaconescu, Draskóczy István, Gaal György, Iltzés Mihály, Kicsi György, Kocsis Károly, Kővári Réka, Lőrinczi Réka, Murádin Jenő, Murádin László, Nagy János, Oborni Teréz, Paládi-Kovács Attila, Pintér Judit, Rokaly József, Tóth Pál Péter, Vekov Károly. Az adományokat ezúton is köszönjük.

III. Az Erdélyi Digitális Adattár működtetése és fejlesztése

Az EME 2011-ben kiépült szabad hozzáférésű intézményi repozitóriumát, az Erdélyi Digitális Adattárat folyamatosan fejlesztji.

A digitalizálási programok által igyekszünk online hozzáférhetővé tenni mind az erdélyi tudományos örökséget, mind a legfrissebb szakirodalmat és kutatási eredményeket. A jelenleg kilenc egységből (tárból) álló digitális adattár, mely elsősorban az EME régi kiadványainak digitális változatát, gyűjteményeinek adatait, illetve az erdélyi magsárság múltjával kapcsolatos történelmi forrásokat tartalmazza, folyamatosan bővül.

2014 végéig **19.200 tételre gyarapodott** az adattár, melynek elérhetősége: <http://eda.eme.ro>.

A 2014. év jelentősebb digitalizálási programjai, illetve az elkészült dokumentumok elérhetőségének útvonala (egyedi kódja):

1. Az Erdélyi magyar szótörténeti tár digitalizálása

<http://eda.eme.ro/handle/10598/9095>.

Az Erdélyi magyar szótörténeti tár szerkesztése és kiadása után az EME a Tár szakszerű digitalizált változatának kivitelezését is felvállalta. A kötetek szkennelését korrektúrázás követi a minőség javítása végett, amely komplex feladat, úgymond utószerkesztési munka. 2014-ben a Tár IV. kötetét digitalizálták, és 90%-ban korrektúrázták.

2. Az EME kiadványainak digitalizálása <http://eda.eme.ro/handle/10598/49>

A program célja az EME kiadványainak digitalizálása és megjelentetése a világhálón. Az elmúlt évben az Erdélyi tudományos füzetek 42 kötetét (1929–1992) (<http://eda.eme.ro/handle/10598/9744>), a Fiaatal Műszakiak Tudományos Ülésszaka XIX. kiadványkötetete, illetve a kötet 111 – metaadattal ellátott – tanulmánya (<http://eda.eme.ro/handle/10598/28186>), a Műszaki Tudományos Ülésszak 14 előadása <http://eda.eme.ro/handle/10598/28083> és a tanulmányokat tartalmazó digitális kiadvány (<http://eda.eme.ro/handle/10598/28577>) került be az adattárba. Ezenkívül Rejtő Sándor: *Az elméleti mechanikai technológia alapelvei és a szálanyagok technológiája* IV. kötetét digitalizáltuk (<http://eda.eme.ro/handle/10598/28307>), illetve Bodó Zalán: *Fordítóprogramok szerkesztése Flex és Bison segítségével* (<http://eda.eme.ro/handle/10598/28426>) kötetét is elérhetővé tettük az EDA-ban.

3. Periodikák Erdélyi Digitális Adattára (PEDA) <http://eda.eme.ro/handle/10598/16263>.

A program azzal a céllal indult, hogy a ritkaságszámba menő, Erdélyben megjelent, sokak által ma is használt szakmai folyóiratok digitálisan is hozzáférhetőek legyenek. A 2014-es évben tovább folytatódott a Keresztény Magvető számainak a feltöltése, 2012. 118. évf. 1–4. sz. (<http://eda.eme.ro/handle/10598/27641>, <http://eda.eme.ro/handle/10598/27642>, <http://eda.eme.ro/handle/10598/27643>, <http://eda.eme.ro/handle/10598/27644>) kötetek kerültek be az Adattárba.

Az előző évben elkezdtek az Erdélyi Múzeum folyóirat 1930 utáni számainak digitalizálását és feltöltését tanulmányonként metaadattal, ez a munka 2014-ben is folytatódott, a folyóiratnak most már az 1874–1882 között megjelent 80 kötetét részletes metaadatokkal ellátva megtalálható az Erdélyi Digitális Adattárban. Elérhetősége: <http://eda.eme.ro/handle/10598/2516>. Ugyanakkor az új 2014-es kötetek is tárolva lettek az adattárba.

4. Tudóstár <http://eda.eme.ro/handle/10598/9512>

A gyűjtemény azzal a céllal jött létre, hogy az erdélyi tudósok életére és munkásságára vonatkozó adatokat tartalmazza, nem egyszerű lexikon – amely a benne szereplők nevét, fotóját és életének, munkásságának rövid leírását tartalmazza –, annál

jóval több. A munkákon kívül az egyes személyekről szóló irodalmat és a hagyatékot is gyűjtjük, mert az legalább annyira jelentős, mint a saját alkotások, hiszen az illető tudós az általa művelt tudományterületről nagyon sok fontos információt, anyagot gyűjtött össze. 2014-ben Martin Lajos hagyatékának digitalizálása megkezdődött, melynek metaadatolási része ez évben van tervbe véve.

Ugyanakkor a múlt évben sikerült az EDA-t is elismertetni mint tudományos adattárt, s beilleszteni az MTA Magyar Tudományos Művek Tára külső azonosítóinak lajstromába, ezáltal az MTMT-be bevitt közleményekhez hozzá lehet rendelni az EDA-ban való közvetlen (online) elérhetőségét.

IV. Tudományos könyv- és folyóirat-kiadás. Kiadónk, kiadványaink

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadója a rendszeresen megjelentetett szakfolyóiratok mellett évente több tudományos kötetet jelentet meg önállóan vagy más kiadókkal közösen. Rendszeresen megjelenő szakosztályi kiadványaink: az Erdélyi Múzeum (az Elnökség, a Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály, valamint a Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztály folyóirata) 2014. év 1., 2., 3. és 4. füzetje jelent meg (főszerkesztő: Kovács Kiss Gyöngy), a Múzeumi Füzetek – Acta Scientiarum Transylvanica Múzeumi Füzetek 2011–2012/19–20/3, Kémia és 2013/21/1, Biológia kötetei (főszerkesztő: Fodorpatáki László) jelentek meg. Az Orvostudományi Értesítő (az Orvostudományi Szakosztály szemléje) 86. kötetének 1. és 2. füzetje (főszerkesztő: Egyed-Zsigmond Imre), illetve 87. kötetének 1. és 2. füzetje jelent meg (főszerkesztő: Szabó Béla). A Műszaki tudományos füzetek 2014: a F fiatal Műszakiak Tudományos Ülésszaka 19. kötete (szerk. Bitay Enikő) látott napvilágot az elmúlt évben. Megjelent a *Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából* című közlöny VIII.(XVIII.) kötete is.

Az Erdélyi történelmi adatok sorozat IX.2. kötetét, *Torda vármegye jegyzőkönyvei 11. 1659–1707*. Dáné Veronka tette közzé bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel.

Az Erdélyi tudományos füzetek sorozatban az ETF 277. Hegyi Géza, W. Kovács András (szerk.): *A Szilágyság és a Wesselényi család (14–17. század)*, ETF 278. Dávid Péter: *„Ist van a' legvégső óltára Pallásnak”*. Az Erdélyi Kéziratkiadó Társaság és az Erdélyi Magyar Nyelvművelő Társaság története; ETF 279. Pósta Béla, sajtó alá rendezte: Vincze Zoltán: *Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtárának története*; ETF 280. Gulyás László Szabolcs: *Városfejlődés a középkori Máramarosban*; ETF 281. Benő Attila: *Kontakusjelenségek az erdélyi magyar nyelv-változatokban*; ETF 282. Demeter Zsuzsa: *Költői tradíció és könyvkiadás. Gyöngyösi István példája* jelentek meg.

A Tudomány- és technikatörténeti füzetek sorozatban a 7. kötet, Jancsó Árpád: *Az Oravica-Anina hegyvasút története* jelent meg. Az Emberek és kontextusok sorozat három új kötetrel gyarapodott: Vajda András: *Az írás és az írott szó hatalma*; Szalma Anna-Mária: *A fénykép a mindennapi életben*; Czégényi Dóra (válogatta és sajtó alá rendezte): *A mágikus erejű pap*. A 2014-es évben megjelent az Erdélyi magyar szótörténeti tár XIV. kötete (főszerk. Fazakas Emese). Kiadónk a BBTE Média- és kommunikációtudományi

Intézetével közösen indította a *Letöltés. Média- és kommunikációtudományi könyvsorozatot*, melynek első kötete Zörgő Noémi: *#erdélyi#magyar#fiatalok#szavazás*. Szintén a 2014-es évben indult a Műszaki tudományos közlemények sorozat, melynek első kötetében *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben* 13. központi fórumán, 2013. november 22-én elhangzott plenáris műszaki előadás, illetve a november 23-án a *XIV. Műszaki Tudományos Ülésszakon* (XIV. MTÜ) elhangzott előadások írott változatát tartalmazza (szerk. Bitay Enikő, Máté Márton).

Önálló köteteink: Vincze Zoltán: *A kolozsvári régészeti iskola a Pósta Béla-korszakban (1899–1919)*, Péter H. Mária: *Az erdélyi gyógyszerészet magyar vonatkozásai 1–2.*, Custură Ștefania Maria, Mihály Vilma-Irén, Tapodi Zsuzsa: *Întâlnirea cu celălalt*, Szabó Mónika: *Differenciáldiagnosztikai kézikönyv*, Keszeg Vilmos (szerk.): *A qui appartient la tradition*, Borbély András, Orbán Jolán, Pieldner Judit: *Irodalom, test, emlékezet*, Egyed Emese (szerk.): *Képes beszéd*, Bodó Zalán: *Fordítóprogramok szerkesztése Flex és Bison segítségével*, Dáné Veronka, Horn Ildikó, Lupescu Makó Mária, Oborni Teréz, Rüs-Z Fogarasi Enikő, Sipos Gábor (szerk.): *Bethlen Erdélye. Erdély Bethlene*, S. Pataki Mózes (sajtó alá rendezte Egyed Emese): *Poétai Gondolatok*, Türk, Erich: *Die Orgellandschaft dreier nordsiebenbürgischer Landkreise: Cluj, Sălaj und Bistrița-Năsăud – Három észak-erdélyi megye orgonátája: Kolozs, Szilágy és Beszterce-Naszód megye*.

Közös kiadványok: Kovács Zsolt, Orbán János (szerk.): *Tárguló horizont*; Ősz Sándor Előd: *Bibliotheca Calviniana Transylvanica*; Magyarai Sára, Bartha Krisztina (szerk.): *A nyelv közösségi perspektívája*; Tapodi Zsuzsa: *Szövegek szövege*; Fülöp Zoltán, Kovács Csongor, Székely Ibolya (szerk.): *Innováció és kreativitás a tudományban. Konferenciakötet*.

Kiadónk és kiadványaink minősítése (minősítettetése)

2014-ben a román akkreditációs intézet akkreditációs listája nem változott. Az EME kiadója megtartotta korábbi B kategóriás minősítését történelem, kultúratudományok és filológia kategóriában, valamint a C kategóriát az előadó-művészetek témakörben. Az Erdélyi Múzeum folyóirat is megőrizte a B minősítést a történelem és kultúratudományok, filozófia és filológia kategóriákban.

A Tudományos Kutatás Nemzeti Tanácsa (CNCS) által B minősítésüként elfogadott kiadványok az egyetemi tanárok, doktoranduszok és a romániai tudományos életben részt vevő kutatók számára életbevágóak, ugyanis csak ezek alapján lehet az egyetemi életben előléptetéseket elérni és pályázatokat elnyerni.

Kiadványaink népszerűsítése, terjesztése

Az EME kiadója odafigyel arra, hogy a hagyományos könyvterjesztési stratégiák mellett (könyvterjesztői hálózat, online bolt, könyvtári cserepéldányok) jelen legyen a különböző könyves eseményeken is. Egyrészt minden friss kiadványunkat bemutatjuk az EME székházában felkért szakértők közreműködésével, másrészt részt veszünk a hazai és magyarországi fesztiválokon is.

2014-ben az EME kiadója részt vett a Budapesti Könyvfesztiválon, valamint a Budapesti Ünnepi Könyvhéten, ahol az RMKC által működtetett standon kiemelt helyen

voltak elérhetőek 2013–2014-es kiadványaink. Ugyanakkor önálló standot működtetett a kolozsvári Ünnepi Könyvhéten, a könyvhét keretében pedig könyvbemutatókat tartott az EME-székházban. 2014 augusztusában az EME kiadója önálló standot működtetett a Kolozsvári Magyar Napok rendezvénysorozatán, ahol a kiadó promóciós anyagával és kiadványainkkal ismerkedhetett meg a közönség. Az idén második alkalommal megszervezett Vásárhelyi Forgatag keretei között Történelmi Könyvek Vásárára került sor a Teleki Téka udvarán augusztusban, ahol kiadónk képviseltette magát.

November 20-án a kolozsvári Octavian Goga Megyei Könyvtár ünnepi rendezvényén a 2012–2013-as kiadói évben megjelent kötetek közül három kiadványunkat díjazták. Az elismerésben részesül kötetetek: Bogdándi Zsolt *A kolozsmonostori konvent a fejedelemség korában*, Egyed Emese (szerk.): *Látható jelentés. Színház és filmtudományi írások*, valamint Gidó Attila: *Oktatási intézményrendszer és diákközpont Erdélyben 1918–1948 között*.

Kiadványaink támogatói

Könyveink és folyóirataink megjelenése a Bethlen Gábor Alap, a magyarországi Nemzeti Kulturális Alap, a Magyar Tudományos Akadémia, az MTA Domus Hungarica Ösztöndíjprogram, GWB Magyarország Alapítvány, a romániai Communitas Alapítvány, az AFCN (Romániai Nemzeti Kulturális Alap Igazgatósága), a romániai Felsőoktatási és Egyetemi Kutatási Alap (CNCSIS-UEFISCSU), az EME Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztálya, az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya és a Gedeon Richter Románia Rt. támogatásának köszönhető.

A kiadó honlapja: <http://eme.ro/kiado>. Felelős kiadó: Biró Annamária, szerkesztőségi titkár Papp Kinga.

V. Szakmai képzések

Az elmúlt évben a szakmai képzések forráshiány miatt csupán az Orvostudományi Szakosztály immár hagyományossá vált kreditpontos képzései által valósultak meg, melyeket az Orvosi és Fogorvosi Kamarák is elismertek. Áprilisban a XXIV. Tudományos Ülészak keretében tartottak továbbképzést, októberben a XXII. Báthory Napok keretében került sor Kolozsváron a XXI. orvostovábbképzőre, novemberben pedig a XVIII. Erdélyi Orvosnapokat tartották Csíksomlyón. A képzésekről további részletek a szakosztályi beszámolóban olvashatók.

Beruházások, eszközfejlesztések

2014-ben szűkös költségvetésből gazdálkodhattunk, azonban sikerült némi összeget eszközfejlesztésre fordítanunk, összesen 13 328 lej értékben, javarészt támogatásból.

Mint ahogy gyűjteményünk minden évben gyarapodik, egyre nehezebbé vált az újabb anyagok elhelyezése és szakszerű tárolása, illetve dobozolása, ezért még 2013-ban pályázatot nyújtottunk be a Nemzeti Kulturális Alaphoz kézirattári állványzat és savmenetes dobozok beszerzésére. Az elnyert támogatásból 2014-ben, 5999 lej értékben acéllemezekből készült, nagy teherbírású állványzatot vásároltunk, melyet a Lőrinczi-házban helyeztünk el.

A Jordáky-házban szükségessé vált egy új hőközpont szerelése, ennek beszerzési és üzembe helyezési költsége 2330 lej.

A számítógépes parkunk fejlesztésére 4999 lejt költöttünk.

Adományok, támogatások, pénzügyi forráslehetőségek

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület mérleg szerinti tőkeértéke 2014-ben 4 544 186 lei. Az évet 69 890 lej veszteséggel zártuk. A befektetett eszközök állományának amortizációval csökkentett értéke 2 786 304 lejt tesz ki. Az év végi forgótőke nagysága 1 837 992 lej. Ebben az értékben benne foglalják a könyvtári állomány könyv szerinti értéke is, mely 336 710 lejt tesz ki. A rövid távú kötelezettségek év végi értéke 43 649 lej, mely javarészt a 2015-ös pénzügyi évben esedékes számlatartozásokból és adókötelezettségekből fakad.

A 2014-es költségvetés a tervezetthez képest negatív irányú 4,4%-os eltérést mutat.

A fenntartási költségek a tervezetthez képest 16%-kal növekedtek, ez nagyrészt az energiaárak folyamatos növekedésének tulajdonítható, de ugyanakkor az Erdélyi Múzeum-Egyesület tevékenységének bővülésével is magyarázható, ami nyilvánvalóan költségtöbbletet is eredményez.

A személyi kiadások több mint 8%-os csökkenést mutatnak a tervezetthez képest. A szűkös költségvetés eredményeként nem sikerült biztosítani a tervezett pótlólagos személyi juttatásokat. A költségcsökkenéshez még a 2014 októberében érvénybe lépő társadalombiztosítási járulék öt százalékpontos csökkenése is hozzájárult.

2014-re is jellemző volt a nagy kilengésű árfolyam-ingadozás, melynek köszönhetően számottevő eltérés mutatkozik a pénzügyi költségek tervezett és megvalósított értékei között.

A költségvetés projektektől függő tételeit, lehetőség szerint, az elnyert céltámogatásokhoz igazítottuk. A kiadó költségei a tervezetthez képest 21%-os növekedést mutat. Ez az évi kiadói terv folyamatos bővülésének köszönhető, mely az újonnan megjelenő finanszírozási lehetőségek hozadékának is tudható be.

A kiadások szerkezete az előző évekre is jellemző képet mutat: 2014-ben is a költségvetés legnagyobb tétele az állandó alkalmazottak személyi kiadásai (21 fő), ez az összes kiadás majdnem 40%-a. A külső kutatási programok, a digitalizálási projektek és kiadványszerkesztési megbízások a teljes költségvetés 6%-át teszik ki. A fenntartási, működési költségek 10%-ban mutathatók ki, míg a fennmaradó részt a rendezvények, szakképzések (16%), kiadványok előállításának költségei (24%), beruházások (1%) és a pénzügyi költségek (3%) adják.

A bevételforrások szerkezete az előző évekhez hasonló képet mutat: a költségvetés több mint 63%-át támogatásból finanszíroztuk, a fennmaradó kevesebb, mint 37%-ot saját forrásból teremtettük elő (tagsági díjak, konferenciákra való részvételi díjak, adományok, szponzorizálás, kiadványértékesítés, pénzügyi- és egyéb bevételek).

A támogatások legnagyobb része (91%) magyarországi forrásból származik, míg a belföldi támogatások a 10%-ot sem érik el.

Belföldi intézményi támogatók (az összes bevétel $\approx$ 5,78%-a): Communitas Alapítvány (3,82%), az RMDSZ Főtitkársága (1,60%), a Kolozsvári Polgármesteri Hivatal (0,36%).

Magyarországi támogatóink (az összes bevétel $\approx$ 57,6%-a): Egyesületünket legnagyobb mértékben a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatta (az összes támogatás 62%-a), ezt követi nagyságrendben a Nemzeti Kulturális Alap által nyújtott céltámogatások (16%) és a Magyar Tudományos Akadémia által biztosított működési és rendezvény-, illetve kiadványtámogatás (12%).

Egyesületünk munkáját segítették: Evoline Kft, Gedeon Richter Gyógyszergyár (Marosvásárhely), Multinvest Kft. (Marosvásárhely), Pharmaquest Laboratórium (Marosvásárhely), WECO TMC Kft. (Marosvásárhely), Clini Lab Kft. (Marosvásárhely), Lamoszt Kft. (Marosvásárhely), A BioLabor Biofizikai- és Laboratóriumi Szolgáltató Kft. (Budapest), Osteopharm Kft. (Marosvásárhely).

A támogatásokért ezúton fejezzük ki köszönetünket!

Az MTA Domus szülőföldi ösztöndíjprogramja, illetve a Domus magyarországi ösztöndíjpályázat, valamint az intézményi, ún. műhelytámogatás ebben az évben is nagy segítséget nyújtott kutatásainkhoz. Ugyanakkor köszönjük a Gróf Mikó Imre Alapítvány folyamatos támogatását is.

Tulajdonjogunk, egykori ingatlanaink

Tulajdonjogunkat az EME egykori javai, igen értékes tudományos gyűjteményei fölött, holott az egyesület elnöksége az évek során több beadványban szorgalmazta ezek státusának rendezését, továbbra sem sikerült elismertetni. E kérdés mielőbbi rendezéséhez politikai akarat is szükséges.

A Kolozsvár főterén levő ingatlanunk, a Wass Otilia-ház visszaszerzése érdekében már évek óta pert folytat intézményünk, illetve adminisztratív eljárással próbálkozunk, eddig eredménytelenül (Bukarestben a restitúciós bizottságnál, illetve a kolozsvári tanácsnál). A pert felfüggesztettük a telekkönyvi helyzet tisztázása végett.

Jogigényünket természetesen továbbra is fenntartjuk.

A Jordáky-ház megosztásának érdekében az EME 2011-ben indított vagyonmegosztási eljárást, amely még nem zárult le. A városi tanáccsal megegyeztünk az állami tulajdonban maradt rész megvásárlása tekintetében, a végső lépéshez tanácsi határozat szükséges, a vásárlási összeg rendelkezésünkre áll.

A Lőrinczi-ház telkének egy 241 nm-nyi része továbbra is az állam tulajdonában van, bár az adóját egyesületünk fizeti. A 18. sz. 1991. évi törvényre való hivatkozással a visszaigénylési kérelmet letettük a illetékes hatósághoz, megoldása 2015-ben várható.

Zárszó

Összegezve az EME 2014. évi tevékenységét: sikeresnek tekinthető, bár a sokrétű tevékenységhez a finanszírozás nehezen hozható össze, azonban az intézmény tevékenységének a változatossága olykor előnyt is jelent. Olyankor amikor lehetőség nyílik valamely program komolyabb támogatására, akkor az a tevékenység kerülhet előtérbe (fókuszba), s valósítható meg sikeresen.

A legfontosabb az intézmény fenntarthatósága, a főállású kutatók javadalmazásának biztosítása, a normatív támogatás stabilitása, ez mindenkor prioritást élvez, hiszen a hosszú távú kutatási programjainkat csakis így vihetjük sikerre, az intézmény működése által (révén) minden más tervezett célirányú program is felvállalható kisebb-nagyobb mértékben célpályázattal, illetve a szakosztályok, fiókegyesületek vezetőinek odaadó társadalmi munkájával.

Az elmúlt évben nem sikerült a múzeumi feladatokra nagyobb hangsúly fektetni, habár ez irányban is voltak törekvések. Az intézmény fenntarthatósága s a bemutatott programok tervszerű és sikeres elvégzése sokrétű feladat elé állította intézményünk munkatársait, a szakosztályok és fiókegyesületek vezetőit egyaránt.

Ezúton köszönöm mindannyiuk segítségét, áldozatos munkájukat. Külön köszönetet fejezem ki a közvetlen kollégáknak, akik mindig készenlétben álltak a megsokasodott feladatok pontos elvégzésére.

Köszönöm a munkatársak, kutatók eddigi eredményes munkáját, ugyanakkor köszönetünket fejezem ki a támogatóknak önzetlen segítségükért!

Tisztelettel kérem jelentésem elfogadását.

Kolozsvárt, 2015. február 28-án,

Bitay Enikő sk.
főtitkár

